

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876.

Andra Kammaren.

N:o 41.

Lördagen den 22 April.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 15 i denna månad.

§ 2.

Upplästes ett så lydande sjukbetyg:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Grosshandlaren Hr *E. Meyer* är genom sjukdom hindrad tillsvidare att bivista Kammarens sammankomster, intygas härmed.

Stockholm den 19 April 1876.

R. Bruzelius.

Med. doktor.

§ 3.

Sedan Riksdagens båda Kamrar förehaft och godkänt de i Stats-Utskottets memorial n:is 51, 52 och 60 samt Bevillnings-Utskottets memorial n:o 2 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, deri Kamrarne fattat stridiga beslut, samt vidare denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställdes nu dessa omröstningar, enligt nedan intagna voteringspropositioner, i följande ordning, nemligen:

1:sta omröstningen.

(enligt Stats-Utskottets memorial n:o 51, punkt. 1:o.)

»Den, som vill, att Riksdagen så till vida bifaller Kongl. Maj:ts nådiga framställning om förhöjning i anslaget till indelta arméns och Vermlands fältjägarcorps' vapenöfningar, att uti nämnda anslag beviljas en förhöjning med 270,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

Vinner Nej, har den äskade förhöjningen i nyssberörda anslag icke blifvit af Riksdagen beviljad.

Sedan voteringszedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första kammaren ingått, att voteringszedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 66 Ja och 121 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 87 Ja och 35 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens rö-

ster eller 66 Ja och 121 Nej,

sammanräkningen visar 153 Ja och 156 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen.

(enligt Stats-Utskottets memorial n:o 51, punkt. 2:o.)

»Den, som vill bifalla Kongl. Maj:ts nådiga framställning derom att, på det Generalintendenten och Generalkrigskommissariens måtte för år 1877 undfå tillfällig löneförbättring med 1,250 kronor för den förre och 2,000 kronor för den senare, Riksdagen måtte på extra stat för samma år anvisa ett belopp af 3,250 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har berörda nådiga framställning icke vunnit Riksdagens bifall.

Sedan voteringszedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringszedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 52 Ja och 138 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 95 Ja och 30 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens rö-

ster eller 52 Ja och 138 Nej,

sammanräkningen visar 147 Ja och 168 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

3:dje omröstningen.

(enligt Stats-Utskottets memorial n:o 51, punkt. 3:o.)

Den, som vill bifalla Kongl. Maj:ts nådiga framställning derom, att till fästnings- och positionskanoner för bestyckning af Karlsborgs

fästning måtte såsom extra anslag för år 1877 anvisas ett belopp af 125,000 kronor, röstar

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har berörda nådiga framställning blifvit på det sätt af Riksdagen bifallen, att till fästnings- och positionskanoner för bestyckning af Karlsborgs fästning på extra stat för år 1877 anvisats ett belopp af 50,000 kronor.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 53 Ja och 139 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med..... 80 Ja och 45 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens rö-

ster eller 53 Ja och 139 Nej,

sammanräkningen visar 133 Ja och 184 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

4:de omröstningen.

(enligt Stats-Utskottets memorial n:o 51, punkt. 4:o.)

»Den, som vill bifalla Kongl. Maj:ts nådiga framställning derom, att till skjutförsök måtte för år 1877 anvisas ett extra anslag af 30,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har berörda nådiga framställning blifvit på det sätt af Riksdagen bifallen, att på extra stat för år 1877 anvisats ett belopp af 10,000 kronor.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 68 Ja och 126 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med..... 99 Ja och 26 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens rö-

ster eller 68 Ja och 126 Nej,

sammanräkningen visar 167 Ja och 152 Nej;

Gemensamma omröstningar. Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

(Forts.)

5:te omröstningen.

(enligt Stats-Utskottets memorial n:o 51, punkt. 5:o.)

Den, som vill, att till skarpskytteväsendets och skjutskicklighetens befrämjande må för år 1877 beviljas ett extra anslag af 100,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har det ifrågavarande anslagets belopp blifvit nedsatt till 50,000 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 75 Ja och 115 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-maren samtidigt anställd, hade utfallit med 35 Ja och 90 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 75 Ja och 115 Nej, sammanräkningen visar 110 Ja och 205 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

6:te omröstningen.

(enligt Stats-Utskottets memorial n:o 52, punkt. 2:o.)

Den, som vill, att på Karolinska institutets stat uppföres ett anslag å 6,000 kronor till lön åt en professor i allmän helsovårdslära, i afseende å hvilket anslags fördelning i lön och tjenstgöringspenningar bör iakttagas, hvad beträffande professioner vid institutet blifvit af Riksdagen bestämdt, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts nådiga framställning om anvisande af berörda anslag icke vunnit Riksdagens bifall.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kam-maren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 82 Ja och 109 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam-maren samtidigt anställd, hade utfallit med 115 Ja och 11 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 82 Ja och 109 Nej, sammanräkningen visar 197 Ja och 120 Nej;

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

7:de omröstningen.

(enligt Stats-Utskottets memorial n:o 52, punkt. 3:o.)

Den, som vill, att, med godkännande af den utaf Kongl. Maj:t föreslagna stat för Teknologiska institutet, äfvensom af lönebeloppens fördelning i lön och tjänstgöringspenningar, de senare afsedda att vid förefallande behof användas till bestridande af vikariatstjänstgöring under de vilkor, Kongl. Maj:t kan komma att närmare bestämma, Riksdagen må, för beredande af medel till lönestatens tillämpning, på sätt af Kongl. Maj:t blifvit föreslaget, bevilja i institutets anslag en förhöjning af 38,100 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är Kongl. Maj:ts i berörda hänseende gjorda nådiga framställning af Riksdagen bifallen med förändring i afseende på lönebeloppens fördelning i lön och tjänstgöringspenningar enligt följande tabell:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.
Föreståndaren, utom fri bostad	4,100	2,500
1 professor i ren matematik	4,000	2,000
1 d:o i matematik och teoretisk mekanik	4,000	2,000
1 d:o i maskinlära med undervisningsskyldighet i bergsmekanik, läran om vattenkraftsmaskiner och uppfodringsverk m. m.	4,000	2,000
1 d:o i maskinlära med undervisningsskyldighet i läran om ångmaskiner och lokomotiv, arbetsmaskiner m. m.	4,000	2,000
1 d:o i mekanisk teknologi	4,000	2,000
1 d:o i allmän och tillämpad fysik	4,000	2,000
1 d:o i allmän kemi, mineralogi och geognosi	4,000	2,000
1 d:o i kemisk teknologi, utom fri bostad	3,400	2,000
1 d:o i väg- och vattenbyggnadskonst	4,000	2,000

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

	Lön.	Tjenstgöringspenningar.
1 professor i arkitektur	4,000	2,000
1 d:o i metallurgi och hyttkonst, utom fri bostad	3,400	2,000
1 d:o i grufvu-vetenskap	3,200	1,500
1 lektor i beskrifvande geometri och ritkonst	2,350	1,000
1 d:o i geodesi och topografi	1,400	600
1 d:o i konstruktion af enkla maskiner	1,800	900
1 d:o i elementarmekanik och beskrifvande maskinlära	1,400	600
1 d:o i allmän byggnadslära, husbyggnadskonst samt byggnadsstatik	2,700	1,300
1 d:o i metallurgi och hyttkonst	2,700	1,300

Sedan voteringsedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingätt, att voteringsedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 50 Ja och 134 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställt, hade utfallit med 93 Ja och 28 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 50 Ja och 134 Nej, sammanräkningen visar 143 Ja och 162 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

8:de omröstningen.

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 52, punkt. 4:o.)

Den, som vill, att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts nådiga framställning angående ny stat för Meteorologiska centralanstalten, bevilja en tillökning i anslaget för anställande af meteorologiska observationer med 7,500 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, som bifallit Kongl. Maj:ts nådiga framställning angående ny stat för Meteorologiska centralanstalten med förklarande, att ålderstilläggen åt föreståndaren skola, i den mån de utgå, hänföras till tjentgöringspenningarna, beviljat en tillökning i anslaget för anställande af meteorologiska observationer med 7,500 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstning med 45 Ja och 139 Nej.

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Den, omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 91 Ja och 32 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 45 Ja och 139 Nej, sammanräkningen visar 136 Ja och 171 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

9:de omröstningen.

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 52, punkt. 5:o.)

Den, som vill, att Riksdagen må, med godkännande af hvad Kongl. Maj:t föreslagit i afseende å tillökning i naturhistoriska riksmusei aflönings- och utgiftsstat, bevilja i nämnda musei ordinarie anslag en förhöjning af 11,300 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, som godkändt hvad Kongl. Maj:t föreslagit i afseende å tillökning i naturhistoriska riksmusei aflönings- och utgiftsstat med förklarande, att de för sex intendenter föreslagna ålderstilläggen skola, i den mån de utgå, hänföras till tjenstgöringspenningarne, beviljat i nämnda musei ordinarie anslag en förhöjning af 11,300 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 39 Ja och 141 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 82 Ja och 38 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 39 Ja och 141 Nej, sammanräkningen visar 121 Ja och 179 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

10:de omröstningen.

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 52, punkt. 6:o.)

Den, som vill, att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts nådiga framställning, för beredande af medel för tillämpning af före-

Gemensamma omröstningar. (Forts.) slagen ny stat för Vitterhets-, Historie- och Antiquitetsakademien, bevilja en förhöjning i akademiens ordinarie anslag med 10,250 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, är Kongl. Maj:ts i berörda hänseende gjorda nådiga framställning af Riksdagen bifallen med förändring i afseende på lönebeloppens fördelning i lön och tjänstgöringspenningar enligt följande tabell:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.
Akademiens sekreterare, som tillika är riksantikvarie och garde des medailles	4,000: —	2,000: —
1 förste amanuens	2,700: —	1,300: —
1 andre amanuens	2,700: —	1,300: —

Sedan voteringszedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringszedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 29 Ja och 142 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 81 Ja och 32 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 29 Ja och 142 Nej, sammanräkningen visar 110 Ja och 174 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

11:te omröstningen.

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 52, punkt. 7:o.)

Den, som vill, att Riksdagen bifaller Kongl. Maj:ts nådiga framställning om anvisande på extra stat för år 1877 af ett belopp af 4,440 kronor såsom dyrtidstillägg för Sundhetskollégii tjänstemän, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen såsom dyrtidstillägg åt Sundhetskollégii å en Stats-Utskottets Utlåtande N:o 22 bilagd tabell, Litt. A, upptagne tjänstemän för 1877 anvisat ett extra anslag af 3,540 kronor.

Sedan voteringszedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att

voteringszedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 53 Ja och 131 Nej.

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 94 Ja och 24 Nej, hvadan då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 53 Ja och 131 Nej, sammanräkningen visar 147 Ja och 155 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

12:te omröstningen.

(Enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 52, punkt 8:o.)

Den, som vill, att Riksdagen må till Kongl. Maj:ts disposition till inlösen för naturhistoriska riksmusei räkning af G. de Vylders naturhistoriska och etnografiska samlingar bevilja ett anslag af 17,000 kronor samt deraf till utgående under år 1877 på extra stat anvisa 9,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts om anvisande af berörda anslag gjorda nådiga framställning icke vunnit Riksdagens bifall.

Sedan voteringszedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingätt, att voteringszedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 37 Ja och 145 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 85 Ja och 38 Nej, hvadan då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 37 Ja och 145 Nej, sammanräkningen visar 122 Ja och 183 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

13:de omröstningen.

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 52, punkt. 9:o.)

Den, som vill, att Riksdagen beviljar ett extra anslag af 4,500 kronor att mot redovisningsskyldighet under innevarande år utgå till Vetenskapsakademien till förökande af naturhistoriska riksmusei zoologiska afdelning, röstar

Ja;

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har det om beviljande af berörda anslag väckta förslag icke blifvit af Riksdagen bifallet.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 44 Ja och 135 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 86 Ja och 36 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 44 Ja och 135 Nej, sammanräkningen visar 130 Ja och 171 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

14:de omröstningen.

(enligt Stats-Utskottets Memorial N:o 60.)

Den, som vill, att Justitiekanslerns löneförmåner må bestämmas till 9,000 kronor, hvaraf lön 6,600 kronor och tjänstgöringspenningar 2,400 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda nådiga framställning på det sätt bifallit, att Justitiekanslerns löneförmåner bestämts till 8,000 kronor, deraf lön 6,000 kronor och tjänstgöringspenningar 2,000 kronor.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 39 Ja och 143 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 81 Ja och 41 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 39 Ja och 143 Nej, sammanräkningen visar 120 Ja och 184 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionens innehåll.

15:de omröstningen.

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

(enligt Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 2, punkt. 1:o.)

Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets af Andra Kammaren godkända förslag att, med borttagande af nuvarande slutmening i 12 § af Instruktionsen för taxeringsförrättningarne samt med ändring af det i början af nämnda 12 § förekommande uttryck »lästetal», samma § måtte innehålla följande lydelse:

»§ 12.

Med ledning af de i afseende på fartyg föreskrifna uppgifter angående läste- eller tontal, byggnadsmaterial och anbringad ångmaskins drifkraft m. m., uppskattas fartygsegarens inkomst eller fraktförtjenst efter fartygets storlek och beskaffenhet samt de, så vidt känt är, under nästföregångna år verkställda resors äfvensom besörjda varu- och personaltransporters förmånlighet», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Första Kammaren, med bifall dertill att det i början af oförmälda 12 § förekommande uttryck »lästetal» utbytes emot orden »läste- eller tontal», afslagit hvad Utskottet i öfrigt uti ifrågavarande hänseende föreslagit; vid hvilket förhållande § 12 i Instruktionsen för taxeringsförrättningarne kommer att lyda sålunda:

»§ 12.

Med ledning af de i afseende på fartyg föreskrifna uppgifter angående läste- eller tontal, byggnadsmaterial och anbringad ångmaskins drifkraft m. m., uppskattas fartygsegarens inkomst eller fraktförtjenst efter fartygets storlek och beskaffenhet samt de, såvidt känt är, under nästföregångna år verkställda resors äfvensom besörjda varu- och personaltransporters förmånlighet. Då fartyg under hela det nästförlutna årets lopp icke varit upptackladt eller utrustadt och begagnadt samt följaktligen icke för dess egare medfört någon inkomst, bör ej heller någon bevillning påföras».

Sedan voteringsmeddelarna blifvit aflemnade samt en sedel afägd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmeddelarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 125 Ja och 35 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 71 Ja och 45 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens rö-

ster eller 125 Ja och 35 Nej,

sammanräkningen visar 196 Ja och 80 Nej;

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

16:de omröstningen.

(enligt Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 2, punkt. 2:o.)

Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets af Andra Kammaren gillade förslag:

att början af § 9 i Bevillningsstadgan måtte få följande lydelse:
»Bevilling för inkomst af kapital eller arbete påföres:

bank-, jernvägs- och kanalbolag, der bolagets rörelse drifves, vare sig genom hufvud-, afdelnings- eller kommissionskontor eller vid större och mindre stationer»; och

att i följd häraf slutet af § 26 i samma stadga måtte blifva så lydande:

»och bör sådant utdrag beträffande bank-, jernvägs- och kanalbolag utvisa denna vinst, fördelad på hvart och ett af bolagets särskilda kontor eller stationer», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Första Kammaren, afslagit Bevillnings-Utskottets berörda förslag; vid hvilket förhållande början af § 9 och slutet af § 26 i Bevillningsstadgan komma att bibehållas vid deras nuvarande lydelse.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedelne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 136 Ja och 31 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 44 Ja och 72 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens rö-

ster eller..... 136 Ja och 31 Nej,
sammanräkningen visar 180 Ja och 103 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

17:de omröstningen.

(enligt Bevillnings-Utskottets Memorial N:o 2, punkten 3:o.)

Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets af Första Kammaren godkända hemställan, att Riksdagen måtte lemna utan afseende den af Herr August Peterson vid innevarande riksmöte inom Andra Kammaren väckta motion (N:o 76) om uteslutande uti Bevillningsstadgans 9

§ 2 mom. af ordet »*hufvudsakligen*» och i samma paragrafs 3 mom. af ordet »*förnämligast*», röstar

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Andra Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit det förslag, som innefattas i Herr August Petersons ifrågavarande motion; i följd hvaraf 2 och 3 mom. i 9 § Bevillningsstadgan komma att lyda sålunda:

»annat bolag, der bolagets rörelse, å en eller flera orter, drifves, eller, i fall sådana bestämda orter icke förefinnas, der bolaget har sin styrelse»;

»fabriksegare, handlande samt annan yrkes- och näringsidkare, der fabriken är belägen, eller handeln, yrket eller näringen idkas; dock skola handlande i de städer, hvilka innefatta flera församlingar, för den handelsrörelse, de derstädes idka, taxeras inom den församling, der de äro mantalsskrifne».

Sedan voteringssedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning och utföll omröstningen med 56 Ja och 106 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 96 Ja och 19 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens rö-

ster eller	56 Ja och 106 Nej,
sammanräkningen visar	152 Ja och 125 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionens innehåll.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. ½ 3 e. m.

In fidem
Gustaf Westdahl.

Lördagen den 22 April.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

*Om anslag till
kajbyggnad
m. m. i Karls-
krona.*

Skedde föredragning af Stats-Utskottets Utlåtande n:o 56, i anledning af Kongl. Maj:ts förslag om beviljande af statsanslag till utförande af kajbyggnads- och muddringsarbeten vid kofferdihamnen i Karlskrona.

Kongl. Maj:t hade föreslagit Riksdagen att såsom bidrag till utförande af de utaf Kaptenen C. J. Knös, jemlikt upprättad plan, föreslagna kajbyggnads- och muddringsarbeten vid den så kallade kofferdihamnen i Karlskrona bevilja ett anslag af 200,000 kr., att utgå med en femtedel årligen under fem år, samt derå afräkningsvis för år 1877 å extra stat anvisa 40,000 kr., under vilkor, utom hvad i öfrigt kunde varda stadgadt för åtnjutande af statsbidrag för allmänna arbeten, att stadsfullmäktige i Karlskrona tillförbunde staden att inom tid, Kongl. Maj:t funne lämpligt bestämma, hafva hela berörda hamnarbete färdigt.

I anledning af nu omförmälda nådiga framställning hade Utskottet gjort följande hemställan:

»att Kongl. Maj:ts förslag måtte på det sätt af Riksdagen bifallas, att såsom bidrag till utförande af de utaf Kaptenen Knös, jemlikt upprättad plan, föreslagna kajbyggnads- och muddringsarbeten vid den så kallade kofferdihamnen i Karlskrona beviljas staden Karlskrona ett lån af tvåhundrausen kronor att utbetalas af Riksgäldskontoret med en femtedel årligen under fem ar, räknadt från och med år 1877, å tider, som Kongl. Maj:t må ega att närmare bestämma, och återbetalas på det sätt, att årligen, till dess lånet blifvit till fullt guldet, å ursprungliga länekapitalet, till så stor del som deraf blifvit lyftade, till Riksgäldskontoret inbetalas sex procent, hvaraf först godtgöres fyra procent ränta å det vid hvarje särskild förfallotid återstående kapitalbelopp och det öfriga utgör kapitalafbetalning, samt på vilkor i öfrigt, att stadsfullmäktige i Karlskrona förbinda staden att inom tid, Kongl. Maj:t kan finna lämpligt bestämma, hafva hela ofvanberörda hamnarbete färdigt».

Sedan denna hemställan blifvit uppläst, begärdes ordet af

Chefen för Civildepartementet Herr Statsrådet Thyselius: Om jag än, med hänsyn dertill att ingen reservation är fogad vid nu föredragna betänkandet, icke kan våga göra mig särdeles stora förhoppningar derom att Kammarerna skall bifalla Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, kan jag likväl icke, i betraktande af ärendets vikt och de skäl,

som enligt mitt förmenande tala för bifall till den Kongl. propositionen, *Om anslag till kajbyggnad m. m. i Karlskrona.* undgå att begära Kammarens uppmärksamhet för några ögonblick.

I sitt ifrågavarande betänkande säger Utskottet sig hafva funnit »önskvärdt, att kofferdihamnen i Karlskrona genom utförande af de ifrågavarande kajbyggnads- och muddringsarbetena varder försatt i ett ändamålsenligt skick» samt anser, »det jemväl för närvarande öfverstiga detta samhälles krafter att af egna medel för arbetenas verkställande tillskjuta ett det begärda anslaget motsvarande belopp». Om betydelsen af detta uttryck »för närvarande», som här förekommer, meddelas upplysning i Utskottets betänkande, der det säges — och för öfrigt ligger klart i dagen — att den omständighet, som föranledt Utskottet att icke tillstyrka beviljandet af ifrågasatta summan såsom anslag, men dock nu förorda ett lån, är det förhållande att hamnafgifterna i Karlskrona äro mycket låga, men icke kunna inom den aldra närmaste tiden förhöjas. Vid den jämförelse mellan hamnafgifterna under år 1874 i Karlskrona och sex andra städer i sydliga Sverige, som Utskottet i sitt betänkande anställt, har nemligen förekommit anmärkningsvärdt, att då tullafgifterna i Karlskrona och Karlshamn äro ungefärligen lika stora, hafva hamnafgifterna för varor utgjort i Karlshamn 13,230 kronor, men i Karlskrona deremot endast 1,506 kronor, eller omkring $\frac{1}{10}$ af de förra. Utskottet fäster vidare uppmärksamheten derpå, att en stad, som sätter sina hamnafgifter så lagt, som i Karlskrona är förhållandet, visar benägenhet att draga till sig handeln på närgränsande städers bekostnad, och att en sådan stad icke rimligen borde kunna göra anspråk på understöd af staten för förbättrande af sina hamnanläggningar. Dessa af Utskottet uttalade satsar erkänner jag vara fullkomligt riktiga, men anser mig dock böra fästa uppmärksamheten derpå, att kostnaden för nu ifrågavarande hamnanläggning ingalunda stannar vid de 200,000 kronor, som Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för detta ändamål bevilja såsom anslag utan återbetalningsskyldighet. Denna summa är ej ens en tredjedel af verkliga kostnaden, hvilken, enligt det af styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader godkända kostnadsförslag, uppgår till 645,000 kronor. Ser jag då till, huru mycket räntan utgör å det belopp här af, som staden skulle blifva nödsakad upplåna för att få sin hamn i ordning, uppgår den samma, efter beräkning af 6 % och utan att något afsättes för skuldens amortering, till ungefär 27,000 kronor årligen. Läggas härtill de för varor redan utgående afgifter, 1,506 kronor, kommer man till ett belopp af mera än 28,000 kronor. För att gälda detta belopp skulle erfordras en förhöjning af hamnafgifterna till dubbla beloppet af Karlshamns hamnintrader. Redan detta förhållande är af beskaffenhet, att ofvanberörda framställda anmärkning maste förlora all betydelse, och ställer deremot Karlshamn i vida gynsammare förhållande. Läger jag till nyssnämnda belopp den summa af 200,000 kronor, som för de föreslagna hamnarbetena ytterligare erfordras och nu är i frågasatt att af staten lemnas, så befinnes att hamnafgifterna i Karlskrona ovilkorligen måste inbringa tre gånger det belopp, hvartill enahanda afgifter ofvannämnda är i Karlshamn uppgått, för att inkomsterna skola motsvara utgifterna. Att för bestridande af erforderliga ränte- och amorteringsbelopp öka de till kommunen utgående afgifterna enligt

Om anslag till kajbyggnad m. m. i Karlskrona.
(Forts)

Om anslag till andra artikeln bevillningsstadgan kan, enligt min tanke, icke ega rum
 kajbyggnad m. utan att leda till en stor orättvisa. Hamnumgålderna böra väl an-
 vändas och förslå till hamnens underhåll, och Karlskrona, ehuru en
 m. i Karls- temligen folkrik stad, räknar dock icke bland sina invånare något syn-
 krona. nerligt stort antal mera betydande affärsmän, hvilka kunna hafva att
 (Forts.) påräkna en större handelsrörelse och deraf härflytande vinst; utan störe
 delen af befolkningen och just den, som i händelse af en stor och
 obillig förhöjning i afgifterna för handel och rörelse, yrke och arbete
 skulle komma att draga den tyngsta bördan, vore den knappt aflönade
 tjänstepersonalen, hvilken till följd af sin anställning vid flottan måste
 hafva sin bostad inom denna kommun. Det är af Riksdagen antaget
 såsom en allmän princip, att när en stad eller ort oundgängligen be-
 höfver understöd af statsmedel för sin hamnanläggning, sådant under-
 stöd skall utgå icke såsom lån utan såsom anslag utan återbetalnings-
 skyldighet. Principen är jemväl af Stats-Utskottet erkänd, och det må
 tillåtas mig att ur officiella anteckningar få meddela några uppgifter
 om de belopp, Riksdagen i sådant hänseende beviljat. Jag skall der-
 vid nämna de summor Riksdagen beviljat såsom anslag och icke anföra
 de belopp, som Riksdagen i sammanhang dermed anvisat såsom lån.

I sådant afseende hafva statsanslag utgått:

till Gefle	med	57,000	kronor
» Norrköping	»	103,000	»
» Köping	»	40,000	»
» Göteborg	»	266,000	»
» Kalmar	»	53,000	»
» Malmö	»	112,000	»
» Landskrona	»	89,000	»
» Uddevalla	»	86,000	»
» Wisby	»	245,000	»
» Grenna	»	37,000	»
» Hjo	»	75,000	»och
» Mariestad	»	52,000	kronor,

utan att tala om några flera belopp af mindre betydenhet, eller de, som under de allra senaste åren blifvit beviljade. Finnas då några förhållanden, som böra försätta Karlskrona i sämre ställning än dessa andra städer? Jag kan för min del icke finna något sådant förhållande, när jag nemligen förutsätter att denna stad blir nödsakad att betydligt höja sina hamnumgålder. Men det förefinnes deremot omständigheter, som synnerligen tala till förmon för Karlskrona. När med afseende å flottans behof det var för staten af vigt att en jernväg anlades till Karlskrona, så undgick staden att i bekostandet af jernvägsbyggnaden deltaga i vidsträcktare mån, än som motsvarade skillnaden i utgifterna af en smalspårig och en bredspårig bana, af hvilken senare icke orten utan det allmänna hade behof, och sådant derigenom att, bland annat, Karlskrona stad tecknade ett belopp af 500,000 kronor, som staden jemväl utgifvit utan att betinga sig någon andel i jernvägen, hvilket belopp utgör i förhållande till värdet af den taxerade enskilda egen- domen i staden icke mindre än en tiondedel deraf.

Vidare torde den omständigheten icke sakna sin betydelse, att Karlskrona stad, ehuru der finnas särdeles gynsamma hamnplatser, likväl icke kunnat af någon sådan komma i besittning, alldenstund, såsom äfven rätt och billigt är, staten förbehållit sig desamma, hvadan staden fått nöja sig med platser, hvilka, för att kunna begagnas, måste försättas i ändamålsenligt skick med en kostnad af omkring 650,000 kronor, deri inberäknadt hvad staden förut i det hänseendet utgifvit. Annu en omständighet, som bidrager till att sätta Karlskrona i en sämre ställning i afseende på handeln än öfriga städer, är den, att inloppet till de flesta andra städers hamnar, synnerligen grannstaden Karlshamns, är särdeles lätt och gynsamt, då deremot, hvad Karlskrona beträffar, det i anseende till flottans förläggande dit blifvit nödvändigt att så inskränka segelleden, att man icke utan stora svårigheter kan inkomma i hamnen.

*Om anslag till
kajbyggnad m.
m. i Karls-
krona.
(Forts.)*

Jag anhåller slutligen att få fästa uppmärksamheten derpå, att Kongl. Maj:t vid denna riksdag icke för anslag till hamnanläggningar och vägbyggnader begärt mera än hvad Riksdagen vid föregående tillfällen i allmänhet beviljat, äfven då deri inberäknas de 40,000 kronor, hvilka, efter Kongl. Maj:ts förslag, skulle under nästkommande år till Karlskrona utgå.

På de skäl, som jag nu haft äran att i all korthet anföra, skulle det förefalla mig mycket önskvärdt om Kammaren ville bifalla Kongl. Maj:ts proposition; och jag befarar högeligen att utan ett sådant bifall den äfven af Stats-Utskottet så nödvändig ansedda förbättringen af Karlskrona hamn omöjlig kan komma till stånd.

Herr Peter Olsson: Då jag deltagit i denna frågas behandling inom Stats-Utskottet, anser jag mig skyldig att något redogöra för denna behandling äfvensom att, för så vidt jag förmår, till besvarande upptaga de skäl, som Herr Civilministern mot Utskottets förslag andragit. Såsom Stats-Utskottet i sitt betänkande uttalat och såsom vi nyss hört, ansåg Stats-Utskottet den ifrågavarande förbättringen af Karlskronas hamn af behofvet påkallad, likasom man äfven ansåg, att understöd härför borde af staten lemnas på ett sätt, som, efter Stats-Utskottets uppfattning, kunde tillfredsställa Karlskronas behof i ifrågavarande hänseende. Men härvid tillkommer i afseende på Karlskrona den särskilda och alldeles ovanliga omständigheten, att der icke betalas nagra hamnungälder för andra varor än sådana, som tullbehandlas och hvilka varor endast bära den ovanligt låga afgiften af 10 öre på centnern eller, då varorna icke vägas, ett öre per kubikfot. Detta gör, att Karlskrona i hamnintrader för varor icke haft eller för närvarande uppbär mer än omkring 1,500 kronor. Men med anledning af Herr Civilministerns yttrande ber jag få fästa uppmärksamheten derpå, att i denna summa icke äro inberäknade afgifterna för *fartyg*, hvilka afgifter utgå omkring 12- å 14,000 kronor, likasom icke heller i afseende å de öfriga af Utskottet anförda städerna någon afgift är beräknad för fartyg utan endast för varor. Om man nu gör en jemförelse mellan Karlskrona och de öfriga städerna — man kan, såsom jag föreställer mig, gerna taga Karlshamn — och på grund af tulluppbörden vill supponera att Karlskrona skulle få en inkomst af omkring

Om anslag till 16,000 kronor, förutsatt att hamnungälderna der skulle vara ungefär lika med dem i Karlshamn, samt dertill lägger afgiften för fartyg, så skulle hamninkomsterna i Karlskrona uppgå till något mer än 30,000 kronor. Det ligger i sakens natur att i samma mån som rörelsen utvidgas intraderna stiga. Detta vid en jämförelse mellan Karlskrona och Karlshamn.

Om anslag till kajbyggnad m. m. i Karlskrona.
(Forts.)

Vill man deremot jämföra Karlskrona med andra städer, t. ex. Kalmar, der tulluppbörden är lägre än i Karlskrona, så visar det sig att i Kalmar uppgå hamnintraderna för varor till något öfver 24,000 kronor, och om man antager att sådana intrader i Karlskrona skulle kunna uppbringas till samma belopp samt dertill lägger afgifterna för fartyg, skulle inkomsten uppgå till något öfver 40,000 kronor. I båda fallen — för att icke göra en jämförelse med t. ex. Ystad, der förhållandet ställer sig ännu mindre fördelaktigt — visar det sig att Karlskrona hamn, efter den beräkning man i Utskottet sökt att uppgöra, mycket väl kan bära de afgifter, som erfordras icke blott för statslånets annuitet, utan jemväl för upplåningen af de öfriga medlen. Detta gälde nu endast med afseende på hamnintraderna.

Vill man sedermera taga i betraktande — hvad icke heller undgått Utskottets uppmärksamhet — att Karlskrona har en tolagersättning, som för år 1875 uppgick till något öfver 20,000 kronor, hvilken tolagersättning vid många hamnar användes i och för hamnbyggnadernas utvidgning, ställer sig förhållandet ännu fördelaktigare med afseende på Karlskronas förmåga att bära de för sin hamn nödiga utgifter.

Vill man vidare, såsom Herr Civilministern anmärkte, se till huru det i Karlskrona gestaltar sig i afseende på beviljningen och utdebiteringen, finner man att denna icke är så särdeles stor, åtminstone icke större än i de flesta öfriga städer, hvarföre man icke, åtminstone såvidt jag kunnat utröna, borde ega någon skälig anledning till fruktan för att det skulle erfordras någon särskild oskälig utdebitering i och för hamnen. Under sådana förhållanden och då det torde vara skäl att, såvidt möjligt är, likställighet må ega rum mellan olika städer i fråga om statsbidragen till deras hamnanläggningar, vore det kanske icke välbetänkt, om man i nu förevarande fall beviljade ett anslag utan återbetalningsskyldighet. Jag ber vidare att få fästa uppmärksamheten derpå att staden Karlskrona sjelf, om man får lita på en uppgift i tyska tidningen »Berliner Börsen-Zeitung», har stora förhoppningar om sin framtida rörelse. I denna tidning förekommer nämligen en notis derom att man i Karlskrona väntar sig en regulier ångbåtsförbindelse med Tyskland, hvarigenom transportvägen mellan Tyskland och Sverige skulle betydligt förkortas samt transportkostnaden, i anseende till de nya jernvägskommunikationerna, blifva den billigaste; om man lägger särskild vikt dervid, att Karlskrona är den enda stad, der hamnungälderna äro så ytterligt ringa. Härvid bör man icke heller glömma, att alla varor, som lastas i och afgå från Karlskrona, icke bära någon afgift alls, ett förhållande, som, såvidt jag kunnat utröna, icke förekommer i högst få af Sveriges städer. Jemte nämnde upplysningar förekommer dessutom i samma notis det uttalande, att man i Karlskrona anser sig kunna konkurrera med flera andra sjöstäder i södra

Sverige, och det nämnes särskildt, att man har den förhoppning, att gods, som från utlandet sändes till Stockholm, skall komma att gå öfver Karlskrona. Jag vill visst icke på något sätt klandra detta, emedan jag anser det samhälle, som vill med afseende på handel och rörelse täffa med annat samhälle — det må vara hvilket som helst — dertill är fullt berättigadt; men under sådana förhållanden finnas många skäl, som tala för antagandet att ett sådant samhälle, som vill utvidga sig på andra samhällens bekostnad, icke skall, såsom uti förevarande fall är händelsen, begära för sådant ändamål statsanslag utan återbetalningsskyldighet. För min del tror jag, att det skulle vara lika fördelaktigt för Karlskrona, om rörelsen der, liksom i andra städer, bure en billig afgift, och jag anser icke det vara af behofvet påkalladt, att denna afgift sättes högre der, än i grannstäderna.

*Om anslag till
kajbyggnad m.
m. i Karls-
krona.
(Forts.)*

Stats-Utskottet har väl funnit många skäl i Kongl. Maj:ts proposition anförda, som tala för att denna hamnanläggning bör af staten understödjas, men har ansett att detta borde ske genom lån, hvarå räntan satts så lagt som till 4 procent, för att Karlskrona måtte hafva en icke obetydlig fördel i denna låga räntefot.

Jag skall ej längre upptaga Kammarrens tid. Jag har endast velat framhålla de åsigt, som inom Utskottet gjort sig gällande, och får för min del under nuvarande förhållanden tillstyrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Lindmark: Af Kongl. Maj:ts proposition kan inhentas att staden Karlskronas skuldsättning under senare åren uppgått, med beräkning af hamnanläggningskostnaden och lånet derför, till 1,227,238 kronor. För ett antal år sedan — jag tror det är 15 år eller så ungefär — hade Karlskrona en skuld af 35,000 kronor, och då betecknades ställningen såsom hotande och man visste ej, huru man skulle kunna reda sig. Vi se emellertid att med nya tider komma nya åsigt, och Karlskrona har ej gifvit efter i sina bemödanden att befordra trafiken, såväl den lokala som den allmänna.

Här har af Herr Peter Olsson framstälts åtskilliga anmärkningar emot Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag. Jag är för tillfället icke i stand att med siffror gendrifva desamma, men skall ändock upptaga ett par af dem till besvarande. Han nämnde, att bevillningen i Karlskrona är mycket låg. Detta kan väl vara sant, men man bör ej, såsom också Herr Civilministern påpekade, bedöma Karlskrona i detta fall efter invånarnes antal. Karlskrona är ett fattigt samhälle, ty dess fleste innevånare äro embets- och tjenstemän, och om någonstädes tjenstemannen får betala bevilling för hvarje riksdaler han har i lön, så är det i Karlskrona. Vidare kan jag ej finna någon närgångenhet eller anspråksfullhet i denna stads begäran om anslag af staten för ifrågavarande ändamål, isynnerhet då upplyst blifvit, att den begärda summan utgör endast en tredjedel af hela anläggningskostnaden för hamnen.

Emellertid har jag begärt ordet för att betrakta frågan ur en annan synpunkt än Utskottets. Hamnen vid Karlskrona är nemligen vår enda befästade örlogshamn, på den hafva stora kostnader blifvit nedlagda; och jag är öfvertygad om, att, vid inträffande krig, denna hamn

Om anslag till
kajbyggnad
m. m. i Karls-
krona.
(Forts.)

skall komma att uppsökas af en mängd kofferdifartyg, hvilka, lastade eller olastade, der skola söka skydd. Med destination till andra orter skola fartygen dit inlöpa och aflasta medförande varor, hvilka sedermera på jernväg komma att befordras till destinationsorten. En omständighet, som ytterligare bör tagas i betraktande är den att nämnda hamn är försedd med tre inlopp, af hvilka tvenne äro belägna på ganska långt afstånd från hvarandra. Af dessa mynnar det vestra inloppet ut vid Långöarne; af de begge öfriga inloppen är det ena beläget emellan Drottningsskär och Kungsholmens fästning och det andra vid Hesselön. Det är tydligt att denna hamn, hvilken vid två af nämnda inlopp är tillgänglig för hvilka fartyg som helst, men deremot vid det tredje inloppet endast för mindre kustfartyg och blokadbrytare, eller i allmänhet för 18 fot djupgående fartyg eller derunder, måste blifva af ganska stor betydelse i merkantilt hänseende vid inträffande krig — jag ber om ursäkt för det jag nämner ordet krig, men ett sådant kan ju komma. Det är under dessa förhållanden icke blott ett lokalintresse, som tillgodoses, utan äfven landet i sin helhet, som har intresse deraf att de ifrågasatta hamnarbetena komma till stånd.

Det var egentligen denna synpunkt jag ville framhålla i en fråga, som, enligt min åsigt, är förtjent af uppmärksamhet; och tillåter mig att med hänsyn till alla dessa nu påpekade förhållanden yrka att Kammaren ville, med afslag å Utskottets hemställan, bifalla Kongl. Maj:ts i ämnet framställda förslag.

Herr Danielsson: Jag vill hoppas att Kammarens ledamöter äro ense om att bifalla Utskottets förslag, hvarföre diskussionen derom ej torde blifva synnerligen lång. Jag kan dock ej underlåta att säga några ord. Jag tror nemligen att hvar och en, som genomläst såväl den Kongl. propositionen som Utskottets förslag, skall finna att Utskottet kommit till ett godt resultat i denna fråga. Ty jag är öfvertygad om att de, som påyrka mera än Utskottet föreslagit, begära för mycket, och de som yrka mindre begära också för mycket.

Man har sagt, och det var hufvudsakligen den siste talaren, att, emedan Karlskrona är en befästad ort, skulle dess hamn vid tillfälle af krig vara af stor vikt och betydelse, och att af sådan anledning statsbidrag vore både behöfligt och välförtjent. Men jag tror att om Karlskrona satte sina hamnafgifter lika högt som öfriga kuststäder med lika lifligt besökta hamnar göra, skulle Karlskrona i hamnungälder hafva långt större inkomst än dessa, och detta isynnerhet under krig, om något så olyckligt skulle inträffa.

Vidare har man framhållit, att de många embets- och tjänstemän, som äro medlemmar af Karlskrona samhälle, ej mäktade bära den ökade beskattning, som skulle blifva en följd af anslaget beviljande endast såsom lån, och Herr Statsrådet och Chefen för Civildepartementet yttrade att desse embets- och tjänstemän vore alltför knapp aflönade. Det är märkvärdigt att, så snart det blir tal vare sig om den ena eller andra frågan som kan röra embets- och tjänstemännen, man alltid får höra, att dessa få »sitta emellan». Detta är i sanning tröttnande att höra. Vi veta ju att embets- och tjänstemännen har sin bestämda lön, då deremot mängen annan individ, som sträfvar för sin

bergning, har en oviss och mången gång knapp lön för sin möda. Ja, Om anslag till
mine herrar, statens kaka är, om än liten, dock säker. kajbyggnad

Det förefaller mig derföre besynnerligt, att man fordrar, det staten m. m. i Karls-
skall uppföra oerhördt stora summor på Karlskrona samhälle. Detta krona.
får väl såsom öfriga samhällen vid förekommande behof höja kommu- (Forts.)
nalskatten. Och staten har för sin del gjort nog för Karlskrona, då
han underhåller sina der varande embets- och tjänstemän samt bygg-
nader. Således tror jag, att, hvad kofferdihamnen beträffar, frågan
derom ej bör sammanblandas med statens angelägenheter.

På dessa skäl, och för öfrigt under åberopande af de af Herr Petter
Olsson från Helsingborg framhallna, yrkar jag bifall till Utskottets för-
slag. Men skulle, mot förmodan, man ej vara belåten med detta, skulle
det ej heller förundra mig, om man yrkade rent afslag på alltsam-
mans. Ty det måste väl vara en stor fördel för Karlskrona samhälle
att under nuvarande tid erhålla lån emot 4 procent ränta och 2 procent
amortering. Staten gör derpå en uppföring, ty på så billiga vilkor er-
håller staten icke de penningar, han måste upplåna.

Herr Gasslander: Äfven jag yrkar att herr talmannen ville fram-
ställa proposition på bifall till Kongl. Maj:ts förslag och jag hänför
mig i detta afseende till de skäl, som från statsrådsbänken blifvit an-
förda, hvarjemte jag ber att, i anledning af några yttranden af den
ärade representanten från Helsingborg, några ögonblick få taga Kam-
marens uppmärksamhet i anspråk. Han yttrade nemligen att tolags-
ersättningsmedlen kunde användas för bestridande af i fråga varande
hamnarbeten. Han gjorde sig dervid skyldig till ett misstag, ty största
delen af denna inkomst är anslagen till magistratens aflöning och får
således icke användas till nyssnämnda ändamål. För öfrigt är staten,
att jag så må uttrycka mig, en medlem af Karlskrona stads samhälle,
i hvilket afseende jag ber att få nämna, att staten eger fastigheter i
Karlskrona till ett värde af 7,909,300 kronor. Om denna egendom
tillhörde en enskild person, så skulle stadskommunen komma i åtnju-
tande af bidrag derifrån, hvilket nu icke kan vara förhållandet; ty en-
dast de byggnader, som ligga utom varfvet, taga del i kostnaderna för
gatanläggningar, renhallning och lyshållning. Vidare bedrifver staten
en betydlig industriel verksamhet inom detta samhälle, derför inkom-
sten under de sednaste 10—12 åren uppgått till 404,106 kronor. Under
samma tid har staten till Motala mekaniska verkstads aktiebolag för
flottans räkning utbetalt 556,114 kronor 34 öre, och detta bolag har
naturligtvis fått till den kommun, inom hvilket bolaget har sin verk-
samhet, erlägga utskylder i förhållande till dessa inkomst, då deremot
Karlskrona samhälle icke af staten får uppbära någon inkomst af den
verksamhet, staten der bedrifver.

På dessa och förut anförda skäl yrkar jag bifall till Kongl. Maj:ts
nadiga framställning i ämnet.

Herr Lindmark: Jag kan ej förstå anledningen till Herr Daniels-
sons utfall emot embets- och tjänstemännen, ty den kan väl ej vara
att söka uti mitt förra anförande. Jag har nemligen ej klagat öfver
att de beskattas lika med andra samhällsmedlemmar, utan jag sade

*Om anslag till kajbyggmad
m. m. i Karls-
krona.*
(Forts.)

endast att den bevilling embets- och tjänstemännen erlägga är effektiv, i ty att de få skatta för hvarje öre af sin inkomst.

Vidare yttrade Herr Danielsson, att han ej kunde inse hvarföre staten änyo skulle understödja Karlskrona, som fatt hjälp så många gånger förut. Jag visade dock uti mitt förra anförande, att stadens skuld, som för omkring 15 år sedan utgjorde endast 35,000 kronor, under de senare åren vuxit till det betydliga beloppet af 1,227,000 kronor, och häraf finner man att Karlskrona är ett samhälle, som ådagalagt en stor verksamhet för sitt framåtskridande. Man kan derföre ej säga att det tiggat om hjälp, utan är fullt berättigadt att i likhet med andra städer söka statsbidrag för sina hamnanläggningar. Jag har endast velat säga detta för att tillbakavisa Herr Danielssons obefogade anfall emot embetsmannacorpsen, hvilket jag för min del ej framkallat.

Herr Gumælius: Den ärade representanten från Karlskrona erinrade om att, ehuru staten inom nämnda samhälle eger betydligt stora fastigheter till ett värde af mer än sju millioner kronor och der bedrifver en omfattande industriel verksamhet, staten det oaktadt icke beredde berörda samhälle en deremot svarande ersättning, när statens fastigheter äro fria från bevilling, och i följd deraf från kommunalutskylder. Han återförde i mitt minne hvad till mig i denna Kammare sades af en hans företrädare i Kammaren under den första riksdag, hvilken jag hade äran att bevista. Då förelag här en kunglig framställning om att till Karlskrona stad för ett ringa pris, 1,000 eller 1,500 kronor, sälja en statens fastighet, inredd till teater och dessutom, om jag rätt minnes, sex tomtdelar i Karlskrona stad. Förslaget var med en, då det gäller Karlskrona, vanlig frikostighet tillstyrkt af Stats-Utskottet, och jag tillät mig, vid ärendets föredragning, den anmärkning, att en sådan köpeskillning dock vore orimligt billig för ett teaterhus med åtföljande betydliga tomtområde. Det var då riksdagsmannen från Karlskrona genmålde, att om staten finge sälja en betydlig del af sina byggnader och andra fastigheter i Karlskrona till pris motsvarande hvad man då bjöd för teatern med tillhörande tomter, sa vore staten verkligen att lyckönska. Jag antager att detta yttrande af den förre representanten för nämnda samhälle finnes i Kammarens protokoll förvaradt, och detta torde möjligen något minska värdet af de många millioner, hvartill statens fastigheter i Karlskrona skola uppgå. Man måste dock å andra sidan medgifva, att dessa salunda skäligen jemkade fastighetsvärden, för hvilka kommunalutskylder icke erläggas, icke göra Karlskrona samhälle det gagn, som af dem rätteligen kunde påräknas; men måne icke detta i någon mån uppväges af åtskilliga omständigheter? Till fattigvården har staten ju lemnat betydliga bidrag; till gatuhållningen bidrager den väl ock; ja, den går i vissa fall längre. Jag har vid ett besök på platsen tagit i betraktande ett då pågående ganska vackert gatuanläggningsarbete, och man sade att det gjordes på statens bekostnad. Jag tror vidare att staten gjort andra ganska betydliga uppoffringar på och för detta ställe under tidernas lopp och icke minst under den jemförelsevis korta tid, som min riksdagsmannaverksamhet omfattar. Jag behöfver icke erinra om vattenledning, jernvägsanslag och mycket annat. Man skulle väl också kunna

säga, att staten åtminstone medelbart deltagar i kommunens utskylder, då, såsom upplyst är, hela den för år 1874 erlagda bevillningen i Karlskrona uppgått till 22,112 kronor, hvaraf på handeln och rörelsen belöpt allenast 8,773 kronor, och statens tjenstemän således antagligen erlagt ett belopp, vida öfvervägande den del som skulle belöpa sig på stadens egen rörelse. Detta bidrag till stadens utskylder är väl i någon mån beroende af de på fastigheterna af staten derstädes nedlagda millioner.

*Om anslag till
kajbyggnad
m. m. i Karls-
krona.
(Forts.)*

För öfrigt synes mig, som om de skäl, som anfördes af den förste talaren, hvilken å Utskottets vägnar hade ordet, vore fullt tillräckliga för att motivera bifall till Utskottets förslag, hvarom jag hemställer. Jag tror nemligen, att det icke är skäl att i en fråga sådan som denna behandla Karlskrona annorlunda än en annan landsortsstad.

Herr Danielsson: Jag tillåter mig förklara, att Herr Lindmark verkligen icke måtte hafva hört hvad jag yttrade, sista gången jag hade ordet. Jag har nemligen icke påstått att det var han, som gaf anledning till mitt yttrande angående tjenstemännen, utan denna anledning fick jag från annat håll. Då således hans anmärkning mot mig helt säkert grundar sig på ett misstag, så tror jag att vi i den saken kunna blifva temligen ense.

Hvad åter vidkommer hans yttrande att Karlskrona ådragit sig en betydlig skuld och gjort stora uppoffringar för sin affärsverksamhet, samt att staten fördenskull borde i nu förevarande fall komma detta samhälle till hjälp, så tror jag att många andra stadssamhällen måst underkasta sig stora uppoffringar och förluster för enahanda ändamål. Då jag icke kan finna några giltiga skäl, hvarföre i fråga varande samhälle skall gynnas framför de öfriga och utgöra ett lysande undantag, så tillåter jag mig att fortfarande yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Peter Olsson: Jag vill blott säga några ord med anledning af representantens från Karlskrona yttrande. Han nämnde, att tolagsersättningen skulle till större delen användas till aflösning åt magistraten. Jag vill icke bestrida detta och jag ber att få fästa uppmärksamheten derpå, att jag icke påstått, att det vore nödvändigt, att Karlskrona använde sina tolagsmedel till hamnarbete, utan endast, att det finnes andra städer, som på sådant sätt använda dessa medel. Jag ber äfven att få påpeka, att tolagsmedlen inflyta på ett dubbelt sätt. De bestå dels af en bestämd summa, utgörande aflösning till samhället för den, efter medelbeloppet för vissa år, vid tiden för tolagens upphörande utgående tolagsafgift, och dels af det belopp, hvarmed 5 procent af tullintraden för året öfverstiger denna bestämda summa. Deraf följer, såsom hvar och en lätt kan förstå, att i samma mån rörelsen inom ett samhälle utvecklas, i samma mån ökas äfven tolagsersättningen, och då så är, kan jag icke annat än anse det billigt och rättvist, att åtminstone någon del af denna ersättning användes i och för sådana utvidgningsarbeten, som underlätta handel och rörelse. Jag föreställer mig, att magistratens aflösning icke stiger i samma mån, som rörelsen utvidgas, ty då måste den till slut blifva storartad. Således, på samma gång jag medgifver, hvad jag äfven sett af stadens räk-

*Om anslag till
kajbyggnad
m. m. i Karls-
krona.*

skaper, att en del af Karlskrona tolagsmedel användes till att aflöna magistraten, måste jag likväl antaga, att det derefter återstår ett icke obetydligt belopp — och detta måste blifva större och större ju mera rörelsen utvidgas — hvilket belopp då får disponeras på annat sätt.

Jag ber till sist att få säga, att det visserligen icke var någon motvilja mot Karlskrona som föranledde det af Utskottet nu framlagda förslaget; utan detta berodde allenast på den inom Utskottet rådande, efter hvad mig synes, sunda och rigtiga uppfattning, att Karlskrona, om blott samma hamnavgift lades på dess handel och rörelse som på andra städers, med det föreslagna understödet mycket väl kunde reda sig.

Herr Jöns Pehrsson: Det finnes en lefnadsregel, som lyder, att de, som hafva det bra, böra glädja sig deråt och vara belätne med hvad de hafva, men denna visa regel synes de herrar, som uppträda mot Utskottets förslag till förmån för Kongl. Maj:ts, hafva glömt. Det hade visserligen icke fallit mig in att yrka afslag å beviljandet af hvarje understöd uti ifrågavarande hänseende, om icke obilligheten hos vissa personer vore så stor, att de icke vilja nöja sig med de fördelar, Utskottets förslag erbjuder. På grund häraf anser jag mig emellertid nu vara fullt berättigad att yrka afslag å såväl Kongl. Maj:ts som Utskottets förslag, och det torde äfven kunna uppletas andra skäl för ett sådant yrkande. Karlskrona har alltid varit nog lyckligt att erhålla stora statsanslag. Så minnas vi hurusom för icke länge sedan en enskild jernväg mellan Karlskrona och Wexö fick 1,000,000 kronor alldeles till skänks. Denna bana sades visserligen vara mycket vigtig i militäriskt häseende; men det heter också om allt, man vill hafva nu för tiden, att det är för militäriska ändamål. Karlskrona torde för öfrigt icke vara så vanlottadt i afseende på tilläggsplatser, som man synes vilja låta påskina. Jag tror, att der finnes så stor örlogshamn, att den icke kan upptagas af våra få krigsskepp och, om nöden trän-ger, föreställer jag mig att i den skall finnas någon plats att lemna öppen åt den stora rörelse, som skall uppstå. Är rörelsen för öfrigt så stor, som den i Utskottets betänkande intagna tabell utvisar, torde det också vara skäl att icke bevilja något understöd på bättre vilkor än Utskottet föreslagit; men, då emellertid somliga icke synas vara nöjda härmed, får jag nu yrka afslag å såväl Kongl. Maj:ts som Utskottets förslag uti ifrågavarande hänseende.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter det Herr Talmannen gifvit propositioner enligt de yrkanden, som blifvit gjorda, biföll Kam-maren Utskottets hemställan.

§ 2.

Föredrogs och biföllos, hvart efter annat, Stats-Utskottets nedan-nämnda utlåtanden:

N:o 57, ang. antalet egenhändiga underskrifter å Riksgäldskonto-rets obligationer;

N:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående afsöndring af jord från kronan tillhöriga gatehuset N:o 12 Rörum i Kristianstads län till plats för ny kyrkobyggnad för Rörums församling; och

N:o 59, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition, angående skatteköp af det till Ramlösa helsobrunn upplätta kronohemmanet Köpinge N:o 4, ett halft mantal i Raus socken inom Malmöhus län.

§ 3.

Förekom till behandling Lag-Utskottets utlåtande N:o 32, i anledning af väckta förslag om ändring af gällande stadganden dels rörande skyldigheten att bygga och underhålla kyrka med hvad dertill hörer jemte prestgård, dels ock i fråga om grunderna för utgörandet af församlingens bidrag för folkskoleundervisningens upprätthållande.

I *Punkten 1* hade Utskottet yttrat sig beträffande skyldigheten att bygga och underhålla kyrka, i afseende hvarå olika förslag blifvit framställda dels i Herr *N. S. von Kochs* inom Första Kammaren afgifna motion N:o 34 och dels i motioner, som afgifvits inom Andra Kammaren af Herrar *Anders August Andersson* (N:o 38), *A. W. Westerdal* (N:o 58) och *Jonas Peter Nilsson* (N:o 60), samt på anförda skäl hemställt: »att Riksdagen ville för sin del besluta en författning, hvarigenom, med ändring af hvad 26 kap. I § Byggningsbalken och särskilda författningar innehålla angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad.

Byggnadsvirke, körslor och annan kostnad för byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer skola af egare eller innehafvare af fast egendom utgöras efter samma grund, som är för kommunalutskylder bestämd; dock gälle om befrielse från denna skyldighet för viss jordegendom i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län hvad i ridderskapets och adelns samt presterskapets privilegier finnes stadgadt.»

Efter föredragning af nämnda punkt, vid hvilken reservationer inom Utskottet anmälts af Herrar *Ribbing* och *Magnus Jonsson*, lemnades ordet på begäran till

Herr *Jonas Petter Nilsson*, som yttrade: Det är i sanning med glädje jag ser, att Lag-Utskottet i år något frångått sin vanliga konservatism uti frågor sådana som denna. Vid tre föregående riksdagar har jag väckt motion i samma syfte, som min vid denna riksdag framlagda, men alltid fått till svar, att frågan vore beroende på Kongl. Maj:ts pröfning, hvadan någon förändring ej vore att vänta. Nu har dock Utskottet lemnat motionen åtminstone half rättvisa, då Utskottet föreslagit, att byggnadsvirke, körslor och annan kostnad för underhåll af kyrka med hvad dertill hörer skall drabba egare eller innehafvare af all inom socknen befintlig fast egendom. Af hvad orsak Lag-Utskottet hyst en sådan medömkan med kapitalister, industriidkare och embetsmän, kan jag deremot icke fatta. Då man genomläser Utskottets betänkande i dess helhet, finner man nemligen, hurusom beträffande byggnad och underhåll af folkskolehus Utskottet föreslagit, att alla, som erläggga skatt enligt andra artikeln bevillnings-

Angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad.
(Forts.)

stadgan, skulle deri deltaga. Om Utskottet, tvärtemot hvad nu är förhållandet, föreslagit, att sistnämnde skattskyldige skulle befrias från deltagande i underhåll af skolhusbyggnader, skulle det hafva mindre förundrat mig, ty atminstone är i min ort förhållandet, att intresset för folkskolan är mindre utbredd bland personer hörande till den finare noblessen, enär många af dem för sina barn anskaffa informatorer eller sända barnen till elementarläroverken, hvaremot kyrkorna besökas af såväl den ene som den andre. Det är mig således oförklarligt, på hvad grund Utskottet fritagit dessa kategorier af skattskyldige från deltagande uti byggnad af kyrkor och fattighus m. m., och jag hoppas att af någon bland Utskottets ledamöter härom vinna någon upplysning. Vål ser jag, att man velat anse det nu framlagda förslaget såsom ett öfvergångsstadgande och trott, att Kongl. Maj:t skulle taga initiativ till större förändringar, men om Riksdagen behagar besluta i enlighet med hvad Lag-Utskottet föreslagit, tror jag knappast, att Kongl. Maj:t skall framlägga proposition derom, att jemväl kapitalister, industriidkare och embetsmän skola deltaga uti dessa kostnader.

På grund af hvad jag nu anfört, anhåller jag om återremiss af det föreliggande betänkandet, på det Utskottet må taga frågan i förnyadt öfvervägande och framlägga förslag i det syfte, min med fleres motioner innehålla.

Herr Ola Andersson i Nordana: Den 20 Juni 1866 afläto Rikets Ständer en underdanig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och framlägga förslag till sådana förändrade stadganden angående deltagande i byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer äfvensom af sockenstuga och fattigstuga, att dessa åligganden blefve för medlemmarna af kommunen efter billiga grunder gemensamma. Af justitieombudsmannens embetsberättelse för sistförflutna år synes, att frågan ännu är beroende på Kongl. Maj:ts pröfning. I nu föreliggande betänkande yttrar Utskottet, att »då emellertid ett fullständigt lagförslag i ämnet salunda torde vara att förvänta, har Utskottet icke ansett lämpligt att inlåta sig på ett försök till frågans slutliga lösning, utan funnit lagstifningsåtgärden böra för närvarande inskränkas till afhjelpande allenast af de största bristerna i nu gällande föreskrifter», hvarefter Utskottet framkommer med förslag, att Riksdagen, med ändring af nu gällande föreskrifter angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad, ville för sin del besluta en författning af följande lydelse:

Byggnadsvirke, körslor och annan kostnad för byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer skola af egare eller innehafvare af fast egendom utgöras efter samma grund, som är för kommunalutskylder bestämd; dock gälle om befrielse från denna skyldighet för viss jordegendom i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län hvad i ridderskapets och adelns samt presterskapets privilegier finnes stadgad.

I väntan på ett förslag från Kongl. Maj:t på grund af 1866 års skrifvelse skulle således Riksdagen nu för sin del antaga ett lagförslag, om hvars godkännande af Kongl. Maj:t man skulle anhålla; och vidare skulle man vänta, att Kongl. Maj:t derefter skulle framkomma till Riksdagen med ett fullständigare förslag på grund af nyssnämnda skrifvelse.

Men måtte man kan vänta det? Jag tvifflar på, att Kongl. Maj:t skulle först godkänna detta af Riksdagen antagna förslag — i fall nemligen det bifalles — och sedermera strax derefter framkomma med ett förslag till fullständigare lösning af frågan. Jag tror icke man har skäl att vänta detta; och om man icke kan vänta något sådant, så tror jag, att man bör tillse, det man i det förslag, som *nu* föreligger, icke antager och gillar sådana grundsatser, som man under i öfrigt lika förhållanden icke skulle vilja godkänna.

Hvad då här i öfrigt förefaller anmärkningsvärdt, är, att man velat befria säterierna i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län från deltagande uti ifrågavarande byggnadsskyldighet, fastän man för öfrigt för bestämmande af denna skyldighets utgörande valt den kommunala grunden, fyrktalet. Här finnes dock dessutom en annan ömtålig punkt, som blifvit af Utskottet vidrörd. Det gifves nemligen en mängd små jordlägenheter, som blifvit från hemman afsöndrade och som till stambemmanet betala årlig afgäld, hvilken skall utgöra ersättning till stambemmanet för af detsamma utbetalda äfven på afsöndringen belöpande utskylder; och om nu dessa lägenheters innehafvare äläggas att deltaga i kyrkobyggnad, kan man verkligen säga, att man mot dem begär en orättvisa, ty de skulle i sådant fall i dubbelt mått komma att deltaga i detta onus. Utskottet har emellertid ansett, att en kyrkobyggnad så ytterst sällan förekomme inom en församling, att Utskottet icke tvekat att bland de byggnadsskyldige upptaga jemväl desse smärre lägenheters innehafvare. Men måtte icke utgiften på dessa små lägenheter kännas lika tryckande, som den skulle kännas på säterieegendomarne? Kan man i ena fallet besluta, att små jordafsöndringar skola deltaga i kyrkobyggnad, så kan jag icke inse, hvarföre icke äfven de större säterierna skola dertill förbindas. Jag för min del kan icke godkänna den grundsatsen, att säterieegendomarne skola vara befriade derifrån; och i fall i detta Utskottets förslag skulle ligga den tanken, att Kongl. Maj:t och Riksdagen icke utan adelsmötets godkännande skulle kunna vidtaga en sådan åtgärd, som till deltagande i kyrkobyggnad skulle förbinda äfven ifrågavarande säteriers innehafvare, så vill jag dels erinra derom, att genom 1810 års förordning stadgats, att säterieegendomar få innehafvas af hvilken person som helst utan afseende på hvilket stånd han tillhör, dels ock med anledning deraf bedja att redan nu få för min del uttala den åsigten, att jag icke tror det tillkomma ridderskapet och adeln att afgöra, huruvida egendomar, som kanske till ganska stor del innehafvas af personer af andra stånd — i fall man ännu skall tala om stånd — skola äläggas att deltaga i utskylder, som utan tvifvel framdeles böra vara för alla klasser och stånd gemensamma. Jag finner således icke något skäl, hvarföre icke denna afgift eller skyldighet skall kunna äläggas detta slag af egendomar lika väl som alla andra.

Jag skulle kunnat inskränka mig till det yrkandet, att sista delen af Utskottets förslag borde uteslutas, och att den förra delen skulle bifallas; men jag anser det icke vara alldeles nog med att endast *fastigheter* bidra till denna utgift. Det finnes nemligen fabriks- med flera dylika inrättningar, som ofta kräft och ännu kräfva utvidgning eller nybyggnad af församlingens kyrka just för den arbetarebefolkning, som sysselsättes vid fabriksinrättningen, och hvilken befolkning till antalet

Angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad.
(Forts.)

Angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad.
(Forts.)

icke står i någon proportion till de bidrag, som inrättningen skulle erlägga efter egendomens taxeringsvärde. Jag tror därför, att det icke är obilligt begärdt, att jemväl alla dessa inrättningar inom en församling skola, mera än för fastighetsvärdet, deltaga uti ifrågavarande onus.

Jag har endast hunnit att i största hast genomläsa detta förslag och kan således icke, så att säga, på stående fot formulera ett annat; och jag anhåller fördenskull, att ärendet måtte till Utskottet återförvisas för upprättandet af ett nytt förslag i syfte, dels att undantaget för säterieegendomarna måtte helt och hållet uteslutas, och dels att Utskottet måtte taga i betraktande, huruvida icke äfven andra förmögenhetsslag böra aläggas att deltaga i denna utgift. Jag väntar här visserligen den invändningen, som i dylika fall brukar förekomma, att fabriks- och annan rörelse inom kommunerna äro mera tillfälliga, och att dessa rörelser således, om de skulle aläggas deltaga i kyrkobyggnad, skulle kunna för ögonblicket blifva allt för hårdt betungade; men jag har förut i denna Kammare uttalat den åsigten, att tillgång till dylika utgifters bestridande alltid bör beredas genom lån, hvilket sedermera utdebiteras på flera år, då alla få till dess gäldande bidraga efter förmögenhet; hvilket sätt att för sadana fall anskaffa medel, efter min åsigt, är det enda rätta.

Jag anhåller om fragans återremitterande till Utskottet.

Herr Bruhn: Obestriddt och äfven obestriddligt torde vara, att de bestämmelser, hvarefter skyldigheten att bygga och underhålla kyrka nu utgöres, äro icke endast obilliga utan äfven orättvisa. Den rättvisa grund, hvarpå dessa bestämmelser hvilade på den tid, de tillkommo, då, snart sagdt, hela befolkningen i landet var jordbrukande, har numera, sedan förändrade förhållanden framkallat andra samhällsklasser, hvilka lika väl som jordbrukaren äro i behof af kyrka, upphört att finnas till; men då så är, är det väl också naturligt, att äfven dessa andra samhällsklasser numera böra bidraga till fyllandet af detta gemensamma behof af kyrka och, som det heter, hvad dertill hörer.

De vid denna och flera föregående riksdagar ständigt återkommande motioner i denna fråga visa tydligt, att ett starkt behof af förändring i detta hänseende förefinnes. Utskottet har nu sökt att tillfredsställa detta behof genom att föresla icke en genomgripande utan endast en partiel förändring. Utskottet föreslår nemligen nu, att endast sådana fastigheter, som icke genom särskilda privilegier äro derifrån befriade, skola deltaga i skyldigheten att bygga och underhålla kyrka med hvad dertill hörer. Såsom vi veta, lyder stadgandet angående denna byggnadsskyldighet i nu gällande lag sålunda: »Alle, som i socknen bo, skola kyrka bygga och uppehålla, och hvad dertill hörer: sasom klockstapel, kyrkomur, socknestufva och fattigstufva. Byggnadsvirke, körslor och annan kostnad utgöres härtill efter hemmantalet, och dagsverken efter matlagen». Utskottet, som funnit dagsverksskyldigheten böra tills vidare vid kyrkobyggnad bibehållas oförändrad, har nu tillstyrkt, att nyssnämnda lagrum för öfrigt måtte erhålla följande lydelse:

»Byggnadsvirke, körslor och annan kostnad för byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer skola af egare eller innehafvare

af fast egendom utgöras efter samma grund, som är för kommunal-*Angående skyl-*
utskylder bestämd; dock gälle om befrielse från denna skyldighet för *dighet att del-*
viss jordegendom i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län hvad i *taga i kyrko-*
ridderskapets och adelns samt presterskapets privilegier finnes stadgad.» *byggnad.*
(Forts.)

Således skulle efter detta förslag samtliga fasta egendommar inom en socken vara skyldiga att deltaga i kyrkobyggnad, med undantag af säterier i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län samt prestgårdar, hvilka, liksom allt hvad kapital heter äfvensom all inkomst af näring och rörelse fortfarande skulle från denna skyldighet vara befriade. Härtill kommer att, på grund af särskilda bestämmelser, åtskilliga bruk, stångjerns- och spikhamrar m. fl. dylika anläggningar äro ålagda att utgöra samma skyldighet.

Hvad skulle nu följden blifva af ett bifall till Utskottets förslag? Jo, att de fastigheter, som nu icke äro särskildt omnämnda, komme att åläggas merberörda byggnadsskyldighet. Och hvilka äro dessa fastigheter? I en och annan socken utgöras de af något mer betydande bruks- och fabriksanläggningar eller i närheten af en stor stad af hvarjehanda hus och villor, uppförda af rikt folk; men i de flesta socknar bestå dessa fastigheter af torp, afsöndrade lägenheter och smärre hus och byggnader, uppförda af mindre näringsidkare, sockenhandtverkare, enkor, sjöfolk m. fl. Alla dessa fastigheter skulle enligt Utskottets förslag deltaga i denna byggnadsskyldighet, hvaremot, sasom nyss nämndes, från samma onus fortfarande komme att befrias ofvan omnämnda säterier, prestgårdar, kapital och inkomst af handel och rörelse. Utskottet har sålunda ansett, att billigare grunder för utgörande af detta onus skulle åstadkommas genom att indraga dessa smärre hus och torplägenheter, som hvar för sig torde vara värda 4 å 500 kronor, bland de fastigheter som skola bidraga till kyrkobyggnad. Kan detta kallas rättvisa, så vet jag ej hvad med rättvisa menas. För min del får jag säga att, oaktadt jag själf på grund af ofvan åberopade adelsprivilegier är för min egendom befriad från kyrkobyggnadsskyldighet, jag gerna skulle afstå från denna frihet, om jag derigenom på något sätt kunde bidraga till åstadkommande af en rättvis grund för utgörande af i fråga varande onus, så att icke den fattigare befolkningen, som redan genom dagsverksskyldigheten, hvilken utgöres efter matlagen, är tillräckligt betungad, måtte åläggas samma kyrkobyggnadsskyldighet som öfrige fastighetsegare, under det att, såsom förut är nämndt, en stor del af betydande egendommar, kapital och rörelse fortfarande skulle befrias från denna skyldighet.

Vidare förekommer i Utskottets förslag det stadgande, att körslor som hittills på landet alltid utgått och måste utgå in natura, hädanefter icke nödvändigt måste på samma sätt utgöras. Det är emellertid gifvet att de kommunens medlemmar som hafva dragare komma att hädanefter som hittills utgöra denna skyldighet, men de öfriges körselskyldighet kommer att sättas på entreprenad eller lega. Följden häraf blir naturligtvis den att detta onus för den fattige fastighetsegaren, som icke eger dragare, blir ännu dyrare, då han måste betala den rikare kommunmedlemmen, som åtager sig att mot dryg ersättning fullgöra den förres skyldighet och dymedelst håller sig själf skadeslös för denna

Angående skyldighet af sina kommunala skyldigheter. Jag kan icke finna detta vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande.

Angående deltaga i kyrkobyggnad.
(Forts.)

Om Utskottet, i stället för att, såsom nu skett, komma med ett partielt ändringsförslag, hade fortgått på den genom särskilda förordningar efter utfärdandet af 1734 års lag redan inslagna vägen och stadgat, att större bruk och mer betydande fastigheter till visst, icke för lågt beräknadt värde, äfven skola bidraga till kyrkobyggnad, så hade Utskottet enligt min tanke varit inne på rätt väg och då skulle jag kunnat förlika mig med ett sådant förslag, som i sig inneburit åtminstone ett litet steg i den rätta riktningen. Men da Utskottets föreliggande förslag icke alls är affattadt i dylikt syfte, yrkar jag för min del afslag å detsamma.

Grefve Sparre: Man har ofta vid föregående riksdagar och en föregående talare har nu senast i dag förebrätt Lagutskottet, att det är för konservativt; att det icke vill astadkomma några lagförändringar; men när Lagutskottet verkligen försöker framställa förslag till lagförändringar, då har man icke nog skarpa ord att fördöma; då säger man att till grund för Utskottets förslag icke finnes ringaste rättvisa, »att man icke kan förstå, huru Utskottet kunnat komma till ett sådant resultat» m. m. Ja — mine herrar — om vi bodde i ett nybildadt samhälle, der det icke funnes gamla förhållanden att jemka mellan, om vi från början kunde stifta lagar, utan allt afseende på undantag, privilegier och dylikt, skulle det i sanning vara en lätt uppgift, Lagutskottet hade att fylla, men nu hafva vi vid hvarje steg skär och klippor att segla mellan och herrarne måste derföre förlåta, att Lagutskottet icke alltid kan framlägga sina förslag i sådant skick, att de kunna motsvara ett absolut ideal af rättvisa.

Här har under min långa riksdagsmannabana klagats tidt och ofta öfver orimligheten i den nu varande grunden för deltagande i kyrkobyggnad och dermed sammanhängande onera. Först och främst anmärkes: att detta besvär utgår *efter mantal*; mantalet är ingen tillförlitlig mätare för jordbruksfastigheternas verkliga värde säger man. Ett mantal kan vara värdt 10,000 kronor, ett annat 100,000 kronor och ett tredje kanske 200,000 kronor. Skola vi — säger man — i slutet af nittonde seklet bibehålla denna grund, som måhända för två hundra år sedan var lämplig, men numera är högst otillfredsställande. Denna olägenhet har Utskottet afhjelpat genom att lägga taxeringsvärdet till grund.

Vidare har man klagat öfver att *fabriker* och *bruk* icke deltaga i kyrkobyggnad samt att i de fall, da något bruk verkligen deltagit, detta sker på så sätt, att bruket räknas lika med *ett mantal*, hvilket man finner orättvist, emedan ett bruk i allmänhet är värdt flere hundra tusen kronor och således borde anses motsvara flera hemman. Detta har Lagutskottet sökt afhjelpa genom att föreslå, det bruk och fabriker skola med afseende å ifragavarande besvär betraktas fullkomligt likställda med andra fastigheter.

Ytterligare har man anmärkt att *qvarnar* förut deltagit i kyrkobyggnad efter den dem asatta räntan. Det fanns derom ett uttryckligt stadgande. Men sedan atskilliga är tillbaka är qvarnräntan af-

skaffad; således har den grund, hvarefter qvarnarne bidrogo, upphört att finnas till, och qvarnarne hafva således i sammanhang med qvarnräntans afskrifning i sjelfva verket blifvit qvitt all kyrkobyggnad. Med afseende å denna olägenhet, har Utskottet jemväl föreslagit ett bote-medel, nemligen att qvarnarne skola bidraga i förhållande till deras kommunala utskylder, d. v. s. efter taxeringsvärdet.

*Angående skyl-
dighet att del-
taga i kyrko-
byggnad.
(Forts.)*

Slutligen har man erinrat att utjordar och andra lägenheter äro fria, men rättvisligen borde lemna bidrag till kyrkobyggnad. Äfven denna orättvisa har Utskottet sökt undanrödja genom stadgandet att äfven de skola deltaga efter taxeringsvärdet.

Sedan jag nu framställt alla de punkter, hvarvid man hufvudsakligen fäst sig, torde herrarne få medgifva, att åtminstone något blifvit i frågan åtgjordt af Lagutskottet. Men Utskottet har icke vågat gå så långt, att det föreslagit upphäfvandet af säterifriheten. Jag instämmer fullkomligt med representanten från Skåne uti dennes förkastelse-dom öfver detta privilegium. För min del är jag långt ifrån att godkänna sådana undantagsförhållanden. Jag har ej ord, tillräckligt starka att uttrycka mitt ogillande af säterifriheten, men det beror ej på mig eller Lagutskottet att upphäfva densamma. Så länge uti grundlagen står kvar ett stadgande derom, att privilegier icke kunna upphävas, utan genom Konungs och Riksdags gemensamma beslut, samt Adels och Kyrkomötets bifall, måste äfven säterifriheten fortfarande bibehållas tills den i laga ordning upphäfves. Huru än representanten från Skåne må resonnera, så kan icke den saken hjälpas. Säterifriheten kan han icke bortresonnera, innan nämnde grundlagsparagraf upphäfves.

Hvad angår de afsöndrade lägenheterna bör man ihågkomma, att dessa lägenheter *vanligen* äro så lågt taxerade, att de bidrag till kyrkobyggnad, som skulle drabba dem, blifva ofantligt små och äro de af betydighet, så må de ju betala.

Da vi således äro bundna af de närvarande förhållandena och af lagstadganden, hvilka icke ensidigt af Riksdagen kunna upphävas, så har Lagutskottet icke haft fria händer, utan varit hänvisadt till att försöka de ändringar, som kunna åstadkommas. Och Utskottet har härvid gått så långt, omständigheterna tillåta.

Vidare har man talat om det orättvisa i, att icke äfven kapitalister och fabrikanter äro skyldige att efter sin bevillning deltaga i kyrkobyggnad. Ja, jag medgifver att häri ligger en orättvisa. Men man kan ej utjemna alla ojämnheter på en gång; enligt min ringa mening var det redan godt att nu få de af mig förut antydda olägenheterna afhjelpa. Nästa gång kunna vi taga ett steg till.

Ar det Eder asigt, mine herrar, likasom representantens från Skåne, att vi icke skola göra något förrän vi fatt ett förslag till fullständig lag angående kyrkobyggnadsskyldigheten, så afstån då alltsammans. Min mening är likväl den — och den har stadgats hos mig under min långa tid som offentlig man — att, det må nu gälla reformer i den ena eller andra riktningen, man med små steg säkrare närmar sig målet än genom att på en gång eftersträfvat allt. Såsom sagdt, jag erkänner att kapitalister och fabrikanter borde deltaga i den byggnadsskyldighet hvarom här är fråga. Men, då vi vänta en ny bevill-

Angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad.
(Forts.)

ningsförordning, bättre och mera tillfredsställande än den nu varande, så torde vi böra afbida den tiden för att lägga byggnadsskyldigheten äfven på desse kapitalister och fabrikanter. Under afbidan härfå vägar jag för min del, just af fruktan att ej få förut antydda och öfverklagade olägenheter afhjelpa, icke gå längre. Det är klart, mine herrar! att med så många motståndskrafter, som möta en på reformernas väg, man icke bör ställa så till att motståndarnes antal ökas. Låtom oss i stället afhjelpa de olägenheter, hvaröfver man mest klagat, så blir motståndskraften mindre då man vill taga nästa steg. Detta är, föreställer jag mig, den klokaste politiken.

Såsom synes, innehåller detta betänkande trenne punkter och alla röra de frågor, hvilka vid hvarje riksdag så länge jag kan minnas tillbaka, utgjort föremål för öfverläggning. Nekas kan ej eller att, om än icke alla öfverklagade orättvisor och ojemnheter blifvit genom Utskottets förevarande förslag undanröjda, några och ganska väsentliga likväl blifvit det.

Med anledning af hvad man yttrat om dagsverksskyldigheten ber jag till slut få nämna, att Utskottet icke vidrört denna fråga, på grund deraf, att detsamma icke velat förändra något, som kunde anses hänförligt till personliga afgifter; utan har Utskottet till föremål för sin behandling endast gjort sådant, hvarom, i synnerhet i följd af de förändrade förhållandena med qvarnar och bruk, varit nödvändigt att besluta.

Jag yrkar bifall till den föredragna punkten.

Herr Jöns Pehrsson: Det är med tillfredsställelse som jag hört representanter från så väl Skåne som Halland uppträda mot tillämpning i närvarande fall af de gamla privilegierna. Jag tycker att tiden verkligen kunde vara inne, att innhafvarne af privilegierad jord blifve likställda med andra jordegare. Men det får väl tillsvidare blifva ett önskningsmål.

För öfrigt har, så vidt jag kan finna, Lag-Utskottet, trots dess fiffiga försök att visa motsatsen, här utlagt en krok så grof att ingen gerna kan nappa på den, ty Utskottet har i sjelfva verket icke åstadkommit den ringaste förändring i rättvis rigtning i afseende på stadgandet om skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad. Väl kan den siste talaren hafva rätt i, att hvad som föreslagits innefattar någon förbättring, men denna förbättring är dock så ringa och reduceras i sjelfva verket till noll, emedan, på samma gång man å ena hållet sökt undanröjda en orättvisa, så har man i stället å det andra hållet framkallat en ny sådan. Ur den synpunkten är betänkandet ganska väl hopkommet; ja, vi hafva i sanning icke på länge från Lag-Utskottet sett ett så fiffigt förslag.

Kan Utskottet icke komma med något bättre, tror jag derföre det vara så godt att afslå alltsammans. I förhoppning emellertid, att den man, som så varmt försvarat Utskottet och som lofvat att nästa gång »taga ett steg till», skall kunna åstadkomma ett mera antagligt förslag, der flera orättvisor äro undanröjda, men inga nya i stället införda, förenar jag mig med dem, som yrka punktens återförvisande till Utskottet.

Herr Anders August Andersson: Ehuru jag såsom moti- *Angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad.*
 när icke är fullt belåten med det förevarande förslaget och derföre till *(Forts.)*
 viss del instämmer i hvad de två förste talarne yttrat, måste jag likväl erkänna, att hvad här föreslagits likväl innebär ett steg framåt.

Jag kan icke neka till att jag i ett visst fall ställer mig på samma punkt som Grefve Sparre, ty man må säga hvad man vill, så är likväl den förändring, som nu föreslås, bättre än hvad vi förut haft. I förra tider, då det icke fans någon annan grund än sjelfva hemman-talet för deltagande i kyrkas byggande och underhåll samt matlaget för utgörande af dagsverksskyldigheten, kunde denna skattegrund möjligen vara billig, men under tidernas längd, när förändrade förhållanden inträdt, så innebär denna de största orättvisor, och det är nödvändigt att införa någon tjenligare skattegrund i detta hänseende. Skulle man med en återremiss kunna vinna den förändring, som är önskelig, så vore detta visserligen godt och väl, men det kan hända att det ej går så lätt för sig att häfva de svårigheter, som dervid möta, och vill man gå in på dem, kan det inträffa att vi icke få någon förändring alls.

Hvad särskildt dagsverksskyldigheten beträffar, måste man med-gifva, att det är i högsta måtto orättvist att lägga matlaget till grund derför, då man besinnar att matlag finnas, som bestå af två personer, och andra deremot, som kunna bestå af tjuvu personer. Men man kan icke hoppas att få det missförhållande, som här af föranledes, nu af-hjelpat, utan torde man dermed få vänta till en annan gång.

Hvad åter här framhållits i afseende å de mindre jordegarna, så tror jag att dermed icke är så farligt, och det händer ganska ofta att den, som eger blott en liten lägenhet, kan reda sig mycket bättre än större egendomsegare, som hafva stora skatter och en mängd andra utskylder.

För min del får jag öppet säga att, om vi afslå betänkandet, få vi kanske vänta flera år innan vi komma något steg framåt i nu fråga-satta hänseende, och hellre än det anser jag, att vi böra antaga Ut-skottets förslag sådant det är. Kan man vinna någonting med en återremiss, vill jag visst icke motsätta mig en sådan; men jag får emel-ler tid anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Man kan icke neka till att Utskottet här gått ett ganska godt stycke framåt, och jag skulle verkligen önska att det tagit ett steg längre och icke infört dessa slutord i sista punkten, der det heter:

»dock gälle om befrielse från denna skyldighet för viss jordegend-om i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län hvad i ridderskapets och adelns samt presterskapets privilegier finnes stadgad». Att något hinder skulle förefinnas för Riksdagen att utsluta dessa ord från be-tänkandet, kan jag icke finna. Om jag icke missminner mig, så var det vid 1809 års riksdag, som personer, icke tillhörande ridderskapet och adeln, fingo rätt, äfven de, att besitta frälseäteriegendomar. Då de ofrälse fingo denna rättighet, så ville de äfven hafva bort hela 114:de paragrafen i Regeringsformen. Det gick till och med så långt, att bondeståndet nekade sin talman att underskrifva grundlagen. Stån-

Angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad.
(Forts.)

dets ledamöter blefvo då uppkallade inför Konung Carl XIII och förehöllos den våda som kunde uppstå, om bondeståndet icke läte sin talman underskrifva grundlagen, i anseende till den fara, hvari fäderneslandet då sväfvade, men Konungen lofvade äfven vid samma tillfälle att så snart möjligt vore söka ändra privilegierna, der dessa icke voro med tidsförhållandena förenliga. Nu har verkligen helt andra förhållanden inträdt. En stor del af säterieegendomarna äro numera i ofrälse personers händer. Dessa ofrälse personer hafva endast sin rätt att bevaka inom Riksdagen. Der hafva äfven adelsmännen sin rätt att bevaka. Således skulle det väl icke komma i fråga att, hvad denna punkt vidkommer, det skulle vara en sådan privilegiefråga, der som adeln har sitt veto. Ty huru skulle ett sådant taga sig ut i närvarande tid, då adeln eger endast en del af dessa egendomar? Hade det gällt en personlig privilegiefråga, då hade förhållandet varit helt annorlunda; i sådana frågor är det riktigt och nödvändigt att ridderskapet och adeln eger sitt veto, men att här tillämpa det kan jag icke finna vara med sann rättvisa öfverensstämmande. Jag skulle därför vilja payrka en återremiss för att pröfva Lag-Utskottet ännu en gång, om det skulle kunna i denna punkt, som rör endast kyrkobyggnad, våga att utesluta detta undantag. Jag vill icke vid detta tillfälle gå så långt att begära, att äfven alla andra beskattningsföremål skola deltaga i kyrkobyggnad; detta kan gerna vara en framtidsfråga, till dess Riksdagen och Kongl. Maj:t gemensamt finna sådant önskligt, då inga privilegier der finnas att återöpa.

När man emellertid tager förhållandet i betraktande, så maste man väl erkänna, att det är en himmelsvid skillnad mellan förhållandena nu och på den tiden privilegierna upprättades. Adelsmannen är nu mera än förr lik andra människor, och tempen, hvari vi samlas att fira vår gudstjenst, äro gemensamma för alla. Hvarföre skulle icke då alla, hvar och en efter sin förmögenhet, deltaga i byggnad och underhåll af detta hus?

Jag yrkar således återremiss.

Herr Lind: I likhet med en föregående talare, anser äfven jag att ridderskapets och adelns privilegier på befrielse från deltagande i kyrkobyggnad faktiskt upphört på samma gång detta stånds uteslutande rätt att besitta frälseästerier och insockne frälsehemman i Skåne, Halland och Blekinge upphörde, och hvarigenom såväl jag som min torpare och hvilken annan som helst, af huru lag börd han än må vara, numera kan förvärfva sådan jord.

I öfrigt vill jag återöpa hvad Herr Ola Andersson anført i saken och yrkar återremiss i syfte att kostnaden för kyrkobyggnad må utgå och beräknas efter fyrktal.

Herr J. M. Svensson: Ingen kan hellre än jag önska att en sådan lag blefve antagen, hvarigenom alla samhällsklasser och beskattningstitlar komma att deltaga i byggande och underhåll af kyrka; men jag tror att den tid är långt aflägsen, då Riksdagens båda Kamrar skola kunna förmås att härpå ingå, och jag vill därför för

min del hellre antaga en förbättring, om ock ringa, än att vänta i så långa och många år på en större och fullständigare reform.

Jag yrkar derföre bifall till Utskottets förslag.

Herr Magnus Andersson: Oaktadt den lilla jord jag eger hufvudsakligen består af säteri, vill jag dock till Utskottet hem-bära min tacksamhet för hvad det redan gjort och erkänna att Utskottet sökt uppgöra ett på rättvisa och billiga grunder stödt förslag; men jag skulle dock helst hafva sett, att Utskottet tagit steget fullt ut, så att alla egendom i Sverige finge lika tunga i nu ifrågakomma hänseende. Jag har sett huru många utskylder träffat min granne, från hvilka jag varit befriad, och ofta har jag känt mig generad deröfver, att han fått utgöra utskylder, derifrån jag på grund af min jords natur varit befriad. Den tid är nu väl inne, då vi icke längre böra halla på dylika gamla rättigheter, utan böra vi söka åstadkomma all möjlig likställighet i detta hänseende.

Hvad beträffar inkomst af annan näring, så är jag derför uppskattad till några hundra kronors bevillning till staten, och jag skulle icke ogerna se, om jag äfven i mån af denna inkomst finge deltaga i utgörande af nu ifrågakomma allmänna besvär.

För min del anser jag, att betänkandet bör återremitteras till Utskottet, för att vi må se om Utskottet vågar taga steget fullt ut, så att all jord blir likställd i detta afseende, äfvensom andra beskattningsföremål komma att deltaga i detta onus. Jag yrkar således återremiss.

Herr Nils Pettersson: Det förvånar mig icke alls, att icke Kammarens ledamöter äro fullt belätna med hvad Utskottet tillstyrkt i denna fråga, och äfven jag skulle helst hafva önskat, att man tagit steget fullt ut. Det torde likväl vara öfverflödigt att erinra Kammarerna om, att vi hafva en Medkammare, som icke torde vilja gå så långt i detta hänseende. Det är gifvet att, ehuru Utskottets betänkande är afdeladt i vissa punkter, diskussionen inom Utskottet omfattat frågan i sin helhet, men efter de åsigter, som blifvit här uttalade, kan man icke hoppas att med tillhjälp af Första Kammarerna få en annan utgång af saken. Kammarerna har emellertid nu att välja mellan att antingen få detta förslag antaget i begge Kammarerna eller att få ett annat förslag möjligtvis bifallet af denna Kammarer, men afslaget i Första Kammarerna. Hvilketdera blir det fördelaktigare, må enhvar afgöra.

Det är visserligen sant, att steget icke är fullt uttaget, men man får medgifva, att den föreslagna förändringen är bättre än ingen förändring alls, ty det oförmedlade hemmantalet såsom skattegrund i detta hänseende innebär en orimlig orättvisa.

Jag har endast velat lemna dessa upplysningar, på det att Kammarerna med ledning af dem måtte taga i öfvervägande, hvad som är fördelaktigast. Jag förmodar, att Kammarerna icke har något emot det, som är föreslaget i nästa punkt, utan lemna sitt bifall dertill, så att åtminstone hvad som der är åsyftadt måtte vinnas, och jag tror icke att genom ett sådant bifall något hinder kommer att läggas för att i

*Angående skyl-
dighet att del-
taga i kyrko-
byggnad.*
(Forts.)

Angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad.
(Forts.)

en framtid rättvisa uti ifrågavarande hänseende må kunna erhållas. Då det emellertid är ovisst hvad beslut Första Kammaren kommer att fatta i denna fråga, förenar jag mig med dem, som yrkat bifall till Utskottets förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Jag skall endast bedja att få fästa uppmärksamheten på en oegentlighet, hvartill Utskottet, efter mitt förmenande, gjort sig skyldigt vid affattandet af föreliggande betänkande. Det heter i motiveringen å sid. 7 i betänkandet följande: »Utskottet, som funnit dagsverksskyldigheten böra tills vidare vid kyrkobyggnad bibehållas oförändrad;» men i den s. k. klämman hemställer Utskottet, »att Riksdagen ville för sin del besluta en författning, hvarigenom, med ändring af hvad 26 kap. 1 § Byggningsbalken och särskilda författningar innehålla angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad, förordnas, som följer: Byggnadsvirke, körslor och annan kostnad för byggnad och underhåll af kyrka, med hvad dertill hörer, skola af egare eller innehafvare af fast egendom utgöras efter samma grund, som är för kommunalutskylder bestämd.» Uti klämman nämnes således, såsom man finner, ingenting om dagsverksskyldigheten, hvaraf man kunde föränledas att tro, det Utskottet menat, att äfven denna skyldighet skulle utgöras efter samma grund, som de öfriga der omtalade kostnader. Om derföre frågan blir återremitterad, hvilket äfven jag för min del vill påyrka, vore det önskligt, om Utskottet, med aktgifvande på hvad jag nu anmärkt, mera klart och tydligt framhölle i klämman hvad Utskottet uti motiveringen angifvit vara dess mening, så att det ena måtte komma att stå i harmoni med det andra.

Herr Gustaf Jonsson: För min del skulle jag helst hafva sett, om Utskottets förslag blefve antaget, sådant det är. Men sedan två af Konstitutions-Utskottets ledamöter förklarar sig anse att en återremiss af förslaget skulle kunna föränleda till en förändring af detsamma i syfte att den privilegierade jorden uti ifrågavarande hänseende blefve likställd med annan jord, skall jag icke motsätta mig frågans återremitterande, ehuru jag tror att, så länge 114 § Regeringsformen kvarstår oförändrad, det blir svårt för Lag-Utskottet att åstadkomma en dylik förändring. Jag anser nemligen, att de omnämnda privilegierna hafva sådan fast grund uti nyssnämnda grundlagsparagraf, att de icke utan en förändring af denna kunna upphävas. Det är endast på detta jag velat fästa uppmärksamheten, och för min del har jag ingenting emot att frågan återremitteras, ehuru jag, som sagdt, helst sett, att Utskottets förslag blefve antaget i sitt nuvarande skick.

Herr Westerdal: Om det föreliggande förslaget blefve lag, fruktar jag att villradighet i tillämpningen af densamma mängen gång komme att göra sig gällande. Den som är i tillfälle genomläsa Utskottets motivering, finner nemligen meningen vara, att t. ex. qvarnar, fabriker och dylika anläggningar skola deltaga i kostnaderna för ifrågavarande ändamal endast efter deras fastighetsvärden, men icke efter de inkomster, hvartill deras egare eljest kunde vara taxerade. Men då det i förslaget heter: »Byggnadsvirke, körslor och annan kostnad

för byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer skola af egare eller innehafvare af fast egendom utgöras efter samma grund, som är för kommunalutskylder bestämd, »kan man icke fatta meningen vara annan, än att dylika anläggningar skola deltaga i kostnaderna såväl för deras fastighetsvärden som för deras inkomster, hvar till deras egare blifvit taxerade. Det torde derföre vara önskligt, att uti sjelfva förslaget mera klart och tydligt uttryckes hvad Utskottets mening, enligt anförd motivering i detta afseende är. Ehuru jag för min del ej har något emot, att Utskottets förslag blefve antaget, vill jag dock icke motsätta mig en återremiss af detsamma, eftersom en sådan blifvit payrkad; men jag hoppas att, derest detta blir Kammarrens beslut, Utskottet måtte taga i öfvervägande den anmärkningen, som jag nu framställt.

Angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad.
(Forts.)

Herr Grefve Sparre: Emot den värde representanten från Dalarne vill jag till en början genmäla, att Utskottet, långt ifrån att glömma bort dagsverksskyldigheten, tvärtom haft den uti friskt minne icke allenast i motiveringen, utan jemväl i klämman. Med det förslag, Utskottet här framlagt, är alldeles icke afsedt ett *upphäfvande* af 26 kap. 1 § Byggningsbalken; utan denna § skulle *stå kvar* och deri heter det ganska riktigt, att dagsverken utgöras efter matlagen. Utskottets afsigt har endast varit, att få utfärdad en författning, hvarigenom, *med ändring* af 26 kap. 1 § Byggningsbalken, måtte förklaras, att byggnadsvirke, körslor och annan kostnad för byggnad och underhåll af kyrka skola utgöras efter samma grund, som är för kommunalutskylder bestämd. Säsom herrarne torde finna, är här icke föreslaget att sätta någon ny paragraf i stället för den befintliga, utan endast att på ofvanberörda sätt ändra 26 kap. 1 § B. B. i hvad denna § handlar om skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad och om den grund, efter hvilken »byggnadsvirke, körslor och annan kostnad skola utgöras. Da samma §, i hvad den rör dagsverksskyldigheten, skulle fortfarande *qvarstå* i sin nuvarande lydelse, är det alltså fullt riktigt, att ingen ändring deruti blifvit föreslagen.

Emot den siste ärade talaren vill jag invända, att jag för min del föreställer mig, det hvar och en bör tydligen inse, att, om lagen stadgar att egare eller innehafvare af fast egendom skola uti ifrågasvarande byggnadsskyldighet deltaga, dermed icke kan menas att denna skyldighet skall utgöras såväl på grund af egendomens taxeringsvärde som på grund af egarens inkomster i öfrigt, enär bevillningsstadgan i särskilda artiklar gör en bestämd skilnad mellan bevillning för fast egendom och bevillning för inkomst af kapital eller arbete. Det kan väl icke gerna falla någon in att sammanblanda dessa tvenne alldeles olika artiklar; och då uti nu ifrågasvarande fall endast omtalas »fast egendom», bör enligt min uppfattning något misstag härutinnan icke gerna kunna ega rum.

Slutligen ett ord angående säterierna i Skåne, Halland och Blekinge. Den orättvisa, hvaröfver man i fråga härom klagat, torde väl icke vara så synnerligen svår, då, som vi veta, alla, eller åtminstone de ojemförligt flesta kyrkor uti Skåne, Halland och Blekinge hafva

Angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad. (Forts.)

kyrkotionde, hvilka, enligt hvad jag hört, mångenstädes utgöra riktiga kapital, så att kyrkorna dermed uteslutande byggas och undehållas.

Herr Torpadie: Den anmärkning, som riktades emot Utskottets förslag af Herr Liss Olof Larsson, kan verkligen vid första påseendet synas vara befogad; men granskar man noga ordalagen uti 26 kap. 1 § Byggningsbalken och jemför dem med hvad Utskottet i förevarande punkt föreslagit, finner man att skäl saknas för framkommandet med en dylik anmärkning. Förhållandet är nemligen det, att författaren till nämnda lagrum uttryckt sig på det sätt, att han först talar om att byggnadsvirke, körslor och annan kostnad skola utgöras efter hemmantalet och derefter föreskrifver att dagsverken skola utgöras efter matlagen. Häraf är dock alldeles patagligt, att med »annan kostnad» icke kan menas annat än penningbidrag, och då, såsom Utskottets ärade ordförande nyss upplyst, det icke varit Utskottets mening att föresla någon förändring i samma §:s stadgaende angående grunden för dagsverksskyldighetens utgörande, måste följaktligen den af Herr Liss Olof Larsson gjorda anmärkning förfalla.

I sak skulle jag äfven kunna hafva åtskilligt att anföra, men som jag icke vill längre upptaga Kammararens tid, och mina åsikter i frågan redan blifvit uttalade af mina länskamrater, Herrar Nils Pettersson och Gustaf Jonsson, inskränker jag mig till att instämma uti hvad de yttrat.

Herr Rydin: Da af de fleste talare, som hittills yttrat sig, yrkats återremiss af den föreliggande punkten, ber jag, vid sådant förhållande, att få fästa uppmärksamheten på den fråga, som hufvudsakligen här varit föremål för öfverläggning, nemligen den som rör viss jordegendom i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus län samt de bestämmelser, som derom innehållas uti ridderskapets och adelns samt presterskapets privilegier.

Utaf Lag-Utskottet hafva ridderskapets och adelns privilegier ofta åberopats i afseende å viss jordegendom i Skåne och jag vill ingalunda bestrida, att ju berörda privilegier så väl som presterskapets befria viss jord från vissa onera. Det finnes sålunda en gifven lag, som bestämmer ifrågavarande rätt, och om denna lag skall ändras måste det ske i laga ordning. Frågan blir då denna: huruledes skall en sådan ändring försiggå? Är en dylik åtgärd föremål för Konungens och riksdagens gemensamma beslut i vanlig lagstiftningsväg, eller erfordras dertill någon annans bifall? I detta afseende är det verkligen ganska svårt att afgifva ett bestämdt svar. Härmed vill jag dock icke hafva sagt att ridderskapets och adelns eller adelsmötets bifall skulle vara erforderligt för att lösa frågan. Ty denna torde vara afgjord genom Kongl. kungörelsen den 6 April 1810, angående vissa jemkningar i riksståndens privilegier, i hvilken kungörelse uttryckligen är stadgadt, att alla särskilda privilegier, som stånden förut åtnjutit i afseende på viss jord, skulle upphöra, hvarjemte hvarje svensk man tillförsäkrades rättighet att förvärfa och besitta fast egendom och jord af hvad natur som helst med dertill hörande förmåner, emot utgörande af dermed förenade utskylder.

Genom 1810 års förordning har sålunda berörda privilegium, som förut varit blandadt personelt och reallt, blifvit helt och hållet reallt

och gäller derefter för hvilken innehafvare af privilegierad jord som helst, ehvad han är adelsman eller icke. Men härmed är frågan likväl icke löst; ty den bestämmelse, som uti ifrågavarande afseende förefinnes uti ridderskapets och adelns privilegier, eger icke sitt ursprung uti 1723 års privilegier, utan i den öfverenskommelse, som genom Malmö recess gjordes i fråga om skånska adelns rättigheter. Bland berörda rättigheter förekommer äfven den genom föregående författningar medgifna rätt för Skånes säterier att tillgodonjuta nu ifrågavarande förmån.

Angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad.
(Forts.)

Frågas åter hvem som afgjorde denna angelägenhet, så blir svaret, att det var Skånes landtdag. Hvem skall nu besluta i detta fall? Icke är det någon af Herrarne som tror, att Skånes eller de andra provinsernas landsting skulle få afgöra denna fråga, utan att den skall afgöras i lagstiftningsväg. Men härvid är att märka, att när ett privilegium afskaffas, så fordrar rättvisan att skäligen och billig ersättning lemnas eller att på något sätt en reglering sker, så att man icke helt naket dekreterar att: detta privilegium skall upphöra. Man har alltid varit ganska omsorgsfull vid afskaffandet af så beskaffade rättigheter, så att man icke helt enkelt utstrukit dem utan tillsett att ersättning tillika på något sätt lemnats. En sådan uppgörelse kan enligt min tanke icke astadkommas på annat sätt, än genom öfverenskommelse af de personer, som nu innehafva fastigheter, vid hvilka dessa förmåner äro fästade. Derjemte bör enligt min åsigt en utredning ske i detta fall angående förhållandet med dessa förmåner, och de vilkor under hvilka de innehafvas, i ändamål att utröna hvilket samband de kunna hafva med de adeliga privilegierna.

För vinnande af detta ändamål får jag yrka återremiss i den riktning att Kammaren, med godkännande af första delen af Utskottets förslag i denna punkt, måtte, i stället för hvad Utskottet i sednare delen af punkten föreslagit, besluta, att riksdagen skall till Kongl. Maj:t aflåta en underdånig skrifvelse med begäran att erhålla utredning om och ett förslag till ett sätt, hvarpå den frihet, som i detta afseende tillkommer viss jordegendom inom Skåne, Halland och Blekinge, må kunna upphöra, och den ersättning, som för deltagande i detta onus må kunna nämnda fastigheter tillkomma, så att de för framtiden komma i samma ställning i fråga om skyldighet att deltaga i byggande och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer som all annan jordegendom.

Herr Jöns Pehrsson: Sedan det nu har kommit ganska vidlyftigt på tal om sista strofen af Utskottets förslag i denna punkt d. v. s. rörande privilegii-frågan, så får jag säga att jag tror att saken borde mera grundligt behandlas, så vida man vill hjälpa till att komma till ett resultat i frågan, som i framtiden kan blifva riktigt. Jag tror derföre att mina vänner och grannar här, hvilka likasom andra ledamöter från det gamla Sverige tro att det gör ingenting att påbörda dessa provinser ett sådant förslag som detta, deri icke hafva så rätt och jag skulle icke vilja vara med om att bifalla detta Utskottets förslag. Derföre tror jag att vi i gamla Sverige icke böra allt för lättinnigt bifalla detta förslag, ty det kan komma att läggas oss till last att vi borttagit fullt lagliga rättigheter.

Angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad.
(Forts.)

Den siste talaren har sagt att han icke ansåg att de adliga privilegierna lade något hinder i vägen för att genomföra en förändring i detta hänseende. Äfven jag är af samma mening. Derföre anser jag att vi kunna bifalla första delen af Utskottets framställning men utsluta den andra. Enligt min åsigt är det ingenting som hindrar Riksdagen att uttala sin mening att detta onus borde på ett rättvist sätt borttagas, ty när detta förslag kommer till regeringen så är det säkert att om lagförslaget icke är fullt lagligt så kommer regeringen, efter högsta domstolens hörande, icke att utfärda någon förordning i ämnet, förrän frågan, såsom den siste talaren fördrade, blifvit mera utredd, än den nu är.

Jag tror således att vi icke böra acceptera hvad våra vänner här hafva sagt; ty jag vill åtminstone icke blifva med om att godkänna Utskottets förslag. Jag vill deremot tro att de församlingar, som äro nog olyckliga att hafva sådan jordegendom inom sig, att den icke enligt gällande lag kan åläggas byggnadsskyldighet, skulle kunna afhjelpa detta. Jag tror nemligen att om jag innehade jord med sådan byggnadsskyldighet, så skulle jag föreslå att de säteriegare, som icke ville deltaga i byggnadsskyldigheten inom församlingen, icke skulle få begagna kyrkan, eller ock begagna densamma emot afgift. Om detta vore kristligt lemnar jag derhän, men jag kan icke tro att lagen skulle lägga något hinder i vägen derför, och det vore ett förfarande, som troligen skulle förmå dem att afstå från sina gamla förmåner.

På de skäl jag nu anfört yrkar jag återremiss för att Utskottet må komma i tillfälle att betrakta denna del af saken och sålunda komma till ett annat resultat.

Herr Lyttkens: Det var med anledning af hvad Herr Ordföranden i Lag-Utskottet nyss yttrade, som jag begärde ordet. Han sade, att i Skåne, Halland och Blekinge betyder den orättvisa, som ligger i de ännu kvarstående säterifriheterna intet, ty kyrkorna byggas och underhållas med den kyrkotionde, som tillkommer desamma. Uti det sednare har han i många fall rätt, ty på flera ställen är denna kyrkotionde så stor, att kyrkorna kunna sägas vara förmögna, enär de byggas och underhållas med kyrkotionden, men i den förra delen af sitt påstående deremot bestämdt orätt, ty hvem är det väl som betalar kyrkotionde? Icke är det i allmänhet säterierna utan det är de öfriga hemmanen. Jag är sjelf säteriegare och vet huru denna kyrkotionde utgår. Den fastställdes på 1750-talet genom en proftröskning som öfvergick hvarje hemman och efter utgången deraf fastställdes kyrkotionden till en fix myckenhet i spannmål som nu löses efter markgångspriset, men säterierna gingo då fria. Men dessa säterifriheter äro något obestämda och jag tror att de i månet afseende skulle kunna till sin grund bestridas och äfven blifvit på ett och annat ställe omtvistade. De hafva kommit från Danmark och hos oss äro de grundade och faststälde genom Malmö recess. Det kan då vara skäl att se till hvari säterifriheten i Danmark i detta hänseende består. Om jag icke misstager mig alltför mycket, så var det visst på Konung Christian IV:s tid som klagomal från allmogen inkommo deröfver att i ansende dertill att der funnos så många hemman, som voro begåfvade med säteri-

friheter, så blefvo onera till presterskapet för de öfriga hemmanen allt förmycket betungande. Med anledning deraf utfärdades ett kongl. bref deruti stadgades att de säterier, som han och hans efterkommande dådanefter stiftade, skulle ega säterifrihet endast i afseende å utskyl-derna till kronan, men icke för ecklesiastiska afgifter. Säkallade rena säterier äro sålunda äfven i Danmark endast de som af ålder hafva funnits, och dit räknas endast de, som äro upptecknade i en bestämd jordebok. Processer hafva äfven på denna rättsgrund blifvit afgjorda; särskildt erinrar jag mig en, der icke allenast säteriet ålades att bidra till utgifterna, utan äfven dess torpare ålades dagsverket i och för kyrkobyggnad på den grund att vederbörande säteri icke fans i omnämnda jordebok antecknad, utan var ett nytt säteri. När nu en del säterier hafva denna frihet, en del andra ej, så torde det icke saknas skäl för de yrkanden som här framställts om upphörandet af säteriernas frihet uti ifrågavarande afseende. I sjelfva verket tror jag att säterifriheterna upphörde att vara ett ståndsprivilegium genom Kongl. Kungörelsen den 6 April 1810. Skola vi ställa oss på grundvalen af Malmö recess, samt anse att Konung och Riksdag ej ega rätt att stifta lag om densamma derest den i någon mån kan anses rubba den tidens förhållande så torde någon förändring i nu gällande stadganden icke blifva möjlig att genomföra. Ty jag anser adelsmötet hvarken böra eller kunna höras öfver ett ämne sådant som detta, som ej berör endast adliga utan äfven ofrälse sätriägares skyldigheter och är ett hemmansprivilegium och ej ett uteslutande ståndsprivilegium. För min del anser jag det vara af billighet och rättvisa påkalladt att äfven säterierna deltaga i kyrkobyggnadsskyldigheten, och jag tror det de flesta egare af säterier numera sjelfmant deltaga i kyrkobyggnaden inom sina socknar.

Som jag anser Konung och Riksdag kunna lagstifta häri så vill jag instämma med dem som yrka återremiss å förevarande betänkande i det syfte, att äfven säterierna i Skåne, Halland och Blekinge må kännas skyldige att deltaga i den för »alla som i socknen bo» gemensamma skyldigheten att »kyrkan bygga och underhålla».

Herr Nils Pettersson i Runtorp: Jag vill här erinra min ärade vän och granne, Herr Jöns Persson, att det är icke vi i Lag-Utskottet som stiftat lagarne om kyrkobyggnadsskyldighet, utan det skedde genom Kongl. Förordningen den 4 Maj 1759. Vi hafva endast gifvit uttryck åt hvad förut fans i lag stadgadt, men icke hafva vi föreslagit något nytt. Såsom mången talare förut sagt, så är säterifriheten grundad i adliga privilegierna, och detta är orsaken hvarföre Lag-Utskottet icke ansett sig nu kunna föreslå deras upphäfvande; och dessutom är frågan om denna kyrkobyggnadsskyldighet så svår att lösa, att vi icke kunna räkna på att så i brådkastet få den afgjord; utan torde vi väl böra ge oss något till tåls.

Herr Ola Andersson i Nordanå: Den förmodan jag förra gången jag hade ordet uttalade nemligen att, om detta lagförslag blefve af Riksdagen antaget och sedermera af Kongl. Maj:t godkändt, vi icke skulle kunna genast derefter hafva att vänta en Kongl. proposition på grundvalen af 1866 års skrivelse, denna min förmodan har icke blifvit

Angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad.
(Forts.)

Angående skyldighet att deltaga i kyrko-
byggnad.
(Forts.)

af vare sig Lag-Utskottets ordförande eller någon annan emotsagd. Det torde därför vara skäl att tillse att Riksdagen icke genom ett antagande af detta lagförslag godkänner en grundsats, som den eljest icke i likartade fall vill tillämpa.

Att icke privilegier kunna borttagas utan båda statsmakternas medgifvande, det har jag nog också vetat förut; det står stadgadt i 114 § af R. F.; man behöfver därför icke komma och tala om landtdagar eller något dylikt. Rör frågan ej särskildt Ridderskapet och Adeln eller Presteståndet då afgöres den — just såsom nu skulle ske — genom Kongl. Maj:t och Riksdagen.

Jag anser det ligga i naturen af hvarje skattereglering att, på samma gång den medför lindring för några, den ock medför ökad tunga för andra. Detta är något man icke kan hjälpa, och skall man åberopa ett sådant förhållande såsom skäl för afslag, så torde det vara snart sagt omöjligt att någonsin kunna afhjelpa gamla orättvisor.

Det kan icke heller skada att erinra att dessa säteriegendomar, utom den frihet som vi i afton så mycket talat om, äfven hafva ett annat företräde framför en del annan fastighet, den nemligen att de betala endast 3 öres bevilling för hvarje hundra riksdaler af taxeringsvärdet, lika med den hårdare beskattade jorden; under det all annan fastighet betalar 5 öre.

I fråga om huruvida det kan anses orätt att borttaga dessa privilegier och pålägga säterierna samma utgifter, som dragas af den öfriga jorden, så ber jag att få åberopa hvad Kongl. Maj:t i sin till 1868 års riksdag aflåtna proposition angående ändring i gällande stadganden om vinterväghållningen yttrar. Der heter det bland annat i detta afseende: »men då förberörda frihet måste anses meddelad endast med afseende å de förhållanden som egde rum då densamma beviljades, eller att väg- och brohållningen var ett jorden uteslutande åliggande besvär, lärer deraf ock böra följa att tillämpningen af denna frihet förfaller för den del af ifrågavarande besvär, som genom statsmakternas beslut efter en helt och hållet ny grund göres gemensamt för alla skattskyldige». Detta var den åsigt, som i en likartad fråga inom regeringen hyllades redan år 1868. Dessutom ber jag att få erinra att lagtexten i Byggningsbalken, sådan den af ålder lydt och ännu lyder, icke talat ett ord om att säteriegendomarne skulle ega någon frihet från deltagande uti ifrågavarande tunga, utan denna frihet har blifvit dem tillförsäkrad endast genom de adliga privilegierna.

Hvad beträffar prestgårdarne, så skulle jag snarare kunna medgifva att frågan om deras deltagande uti oftanämnda skyldighet skulle kunna anses höra under kyrkomötets befogenhet, ty prestgårdarne kunna icke, såsom säteriegendomarne, innehafvas af hvem som helst, utan endast af prester. Men äfven i detta afseende ber jag få åberopa ofvanomförmälda Kongl. proposition i fråga om vintervägunderhållet.

Vidkommande åter kyrkotionden, som Lag-Utskottets ordförande omnämnde, så förhåller det sig nog så att denna tionde i vissa socknar är mycket stor, men deremot är det visst icke alltid så stor del deraf, som är kyrkorna behållen; ty största delen deraf är ofta indelad till lärare vid läroverken i städerna. Uppstår brist i kyrkokassan, får

den nog fyllas utaf innehafvarne af icke privilegierad jordbruksfastighet. Dessutom vill jag erinra, att 1873 års Riksdag aflät en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran att, derest öfrige grundskatter ansågos böra afskrifvas, Kongl. Maj:t måtte tillse, huruvida icke jemväl kyrkotionden i Skåne, Halland och Blekinge borde afskrifvas. Komme så att ske, skulle naturligen denna olägenhet, befrielsen för fräsesäterierna i Skåne, Halland och Blekinge att deltaga i kyrkobyggnad, qvarstå. Sasom representant för en ort i denna del af landet, har jag ansett mig icke kunna låta detta oämärkt passera. En talares på östgötabänken yttrande, att han ansåg deras yrkande, som vilja hafva bort ifrågavarande onus, rättvist, men att vi hade en medkammare, hvilken sannolikt icke skulle gå in derpå, anser jag nästan som en förolämpning emot denna medkammare, hvartill jag för min del åtminstone ej vill göra mig skyldig, utan hoppas att, om Första Kammaren finner en sådan begäran rättvis, den ock skall bifalla densamma. Vi böra väl emellertid ej gifva efter i hvad vi anse rättvist.

På de grunder, jag förut uttalat, yrkar jag fortfarande ärendets återremitterande till Utskottet.

Herr Liss Olof Larsson: Jag skall ej länge upptaga Kammarens tid, utan blott säga några få ord. Jag kan nemligen ej vara tillfredsstäld med den förklaring, som nyss af Lag-Utskottets ärade ordförande lemnades, äfven om Utskottets öfriga ledamöter anse sig kunna förstå hvad Utskottet menar. Klart är nämligen att om Riksdagen fattar beslut i enlighet med Utskottets förslag och Kongl. Maj:t godkänner detta beslut samt utfärdar förordning i ämnet, denna icke kommer att åtföljas af Lag-Utskottets motivering uti föreliggande betänkande. Jag föreställer mig nämligen att denna förordning kommer att lyda ungefär sålunda: »med ändring af hvad 26 kap. 1 § Byggningsbalken och särskilda författningar innehålla angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad, förordnas som följer», hvarefter i 1 § uppgifves, huru byggnadsvirke, körslor och annan kostnad för kyrkas byggande och underhåll skola utgöras. Uti orden »annan kostnad» ligga väl alla kostnader, som äro förenade med en kyrkas uppförande, hvilka således komma att utgöras efter en annan och ny grund. Hvilken denna grund är, kunna vi väl hafva klart för oss, då vi läst Utskottets motivering och veta, att Utskottet menar något annat, än hvad dessa ord egentligen i sig innebära, men för alla dem, som utan känedom härom skola tillämpa denna lag, torde det, efter min tanke, blifva ganska svårt att rätt tillämpa detta stadgande; för min del tror jag derföre att det är af behofvet påkalladt, att Utskottet i det hänseendet får inkomma med närmare bestämmelser, så att hvar och en, och icke blott Utskottets ledamöter, kan af paragrafens ordalag förstå, hvad meningen egentligen är.

Grefve Sparre: Till gennämmande af den siste talaren vill jag endast upprepa hvad jag redan sagt, att precis samma ordalag, som Utskottet nu föreslagit, förekomma uti den nu i detta ämne gällande lagen, 26 kap. 1 § Byggningsbalken. Der stadgas nemligen: »byggnadsvirke, körslor och annan kostnad utgöras efter hemmantalet»; detta

Angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad.
(Forts.)

Angående skyl-
dighet att del-
taga i kyrko-
byggnad.
(Forts.)

ändrar nu Utskottet derhän, att »byggnadsvirke, körslor och annan kostnad för byggnad och underhåll af kyrka med hvad dertill hörer skola af egare eller innehafvare af fast egendom utgöras efter samma grund, som är för kommunalutskylder bestämd». Senare delen af §:n stadgar vidare, att dagsverken utgöras efter *matlag*; och deri har Utskottet *icke* föreslagit någon ändring. Jag är öfvertygad om, att den ärade representanten från Dalarne med sitt skarpa omdöme icke hyser någon tvekan huru han skall första detta stadgande, hvilka skäl han än må hafva för att påyrka en återremiss.

Herr Ola Andersson i Nordana åter ber jag få svara, att då Kongl. Maj:t i sin proposition till Riksdagen år 1866 yttrat sig på det sätt, att privilegierna icke böra utgöra något hinder för att förvandla väghållningsbesväret till ett kommunalt onus, så var detta resonnement fullkomligt riktigt. Men jag började mitt förra anförande med att säga, att just ett sådant förslag, rörande kyrkobyggnadsskyldigheten, har Lag-Utskottet denna gång icke vågat framställa derföre, att då Utskottet mångfaldiga gånger förut — som jag tror vid fyra eller fem riksdagar — gjort det, Första Kammaren alltid afslagit en dylik hemställan. Vill man nu här göra ett sådant yrkande, är jag fullkomligt öfvertygad om att det återigen skall afslås. Det är mycket vackert af den ärade talaren att säga, det han har det förtroende till Första Kammaren, att den nu skall bevilja hvad den i tio år förut afslagit, men jag betvivlar att så kommer att gå; och lifligt intresserad som jag är att få ett slut på saken, har jag delat Utskottets mening att vi böra föreslå ett sätt att afhjelpa de för närvarande mest trängande behofven.

Slutligen och hvad beträffar Herr Ola Anderssons mening att adliga privilegierna kunna ändras, så är detta ganska sant; men dertill förutsättes Ridderskapet och Adelsn bifall. Och då nu dessa säterifriheter höra till de adliga privilegierna, läser det väl icke vara möjligt att rubba dem utan ett sådant bifall. För att nu åstadkomma detta lilla steg framåt och för att icke behöfva afvakta ett adelsmöte, har Utskottet föreslagit detta stadgande.

Herr Lyttkens upplyste om att säteriegarne icke deltaga i kyrkotonden; detta är en helt annan fråga. Jag har endast sagt, att denna fråga om att i Skåne, Halland och Blekinge säteriegarne icke deltaga i kyrkobyggnader, icke har så mycket att betyda derföre att medel för detta ändamål stå till kyrkornas disposition i kyrkotonden; man har till och med hört, att de fonder, som härför finnas tillgängliga, äro så tillräckliga, att de äfven förslå till uppförande af skollhus.

Vill man emellertid uppskjuta saken och återremittera frågan, så gerna för mig, men jag för min del har trott mig böra vara belåten med detta steg framåt och har derföre instämt i Utskottets förslag.

Herr Jöns Rundbäck: Jag är i sak förekommen af Herrar Bruhn och Ola Andersson och skall derföre icke yttra vidare i denna fråga; ty deras skäl äro också mina. Jag kan dock icke tro, att Andra Kammaren i dag skulle vilja fatta ett beslut, som grundar sig på 114 § Regeringsformen. Jag har redan länge förundrat mig öfver att icke långt härförinnan någon motion väckts om denna paragrafs bort-

tagande ur våra grundlagar. Ty den hindrar oss att utöfva rättvisa mot dessa ifrågavarande provinser. Man har sagt, att kyrkokassorna i dessa provinser äro så stora, att församlingarne kunna dermed bygga både kyrkor och skolhus. Jag, som är från Bohuslän, der så ej är förhållandet, har emellertid erfarit, huru säterierna lägga hinder i vägen för församlingarne att använda dessa kassor till kyrkobyggnader, ehuru jag vet specielt, att i de flesta församlingar i Göteborgs och Bohuslän, hvarest finnas några säterier, dessa alltid fått de bästa platserna, gentila bänkstolar, riktigt präktiga burar, åt sig upplåtna, fastän de oftast få stå tomma. Numera disponeras de emellertid till stor del af simpla bönder, hvilka taga sig ganska klemt ut i de vackra stolarne. Så länge ridderskapet och adeln besutto säterierna och således egde dessa bänkplatser, var det ändå någon tröst, ty att hafva greffiga familjer i sin församling är dock en stolthet. Under sådana förhållanden hemställer jag, om vi verkligen skola hafva en lagstiftning, som grundar sig på denna 114 §, hvilken numera icke är tidsenlig. Nej, denna § måste strykas ur vår grundlag, och jag hoppas också att det en gång skall ske.

Angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad.
(Forts.)

Jag yrkar rent afslag på nu föredragna punkten, helst en återremiss af det deri framställda förslaget icke skulle tjena till något.

Häruti instämde Herr *Anders Svensson*.

Herr Carl Ifvarsson: Denna fråga torde måhända vara af större vikt och betydelse än man vid första påseendet kan vara frestad antaga. Lag-Utskottets ordförande nämnde ett par ord, som utgöra tillräcklig anledning att med noggrannhet betrakta frågan. Han yttrade nemligen, att det var fråga om en ändring och förklaring af 26 kap. 1 § Byggningsbalken. Det var till äfventyrs ganska många, som icke föreställt sig att här var fråga om en lagförklaring, utan endast om en ändring af lagen, men i sadant fall kunde man genom ordförandens yttrande komma på det klara med saken.

Hvad den föreslagna ändringen beträffar, kunde man väl säga, att det är en förbättring, men kanske äfven, att det är en försämring af nu gällande lag. Utskottets ordförande sade, att han framför allt ville gå sakta till väga; detta synes mig Utskottet jemväl hafva gjort, ty det nu föreslagna torde väl icke kunna kallas ett stort steg framåt, utan snarare ett steg tillbaka. Jag lemnar emellertid detta derhän. Det är sjelfva lagförklaringen, på hvilken jag anser det ligga största vigten. Man vet, att det förut varit omtvistadt, huruvida ridderskapet och adelns privilegier skulle tillämpas uti ifrågavarande hänseende eller icke, men om frågan förut varit omtvistad, skulle, i händelse detta förslag antoges, den icke längre blifva det hädanefter.

Jag hörde från en talare på upplandsbänken en förklaring, som jag tror vara riktig, för så vidt jag rätt uppfattade densamma. Den ärade talaren yttrade, att ridderskapets och adelns privilegier icke vore i förevarande fall tillämpliga, och jag tror, att han deri hade rätt. Skulle deremot Utskottets förslag bifallas, är det alldeles tydligt, att Riksdagen dermed har förklarat, det privilegierna i detta fall äro tillämpliga. Härigenom skulle frågans lösning tvifvelsutän ofantligt försvä-

Angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad.
(Forts.)

ras, och häri ligger den största faran af att antaga Utskottets förslag. Utgår man från denna synpunkt, lär det vara ganska klart, att man under närvarande förhållanden ingalunda kan ingå på ett sådant lagförslag som det nu föreliggande. Jag får saledes säga, att jag anser frågan vara af den beskaffenhet att, derest man icke vill återremittera förslaget — hvilket jag för min del anser vara det rättaste — det vore lämpligare att afslå detsamma än att bifalla det sådant det nu föreligger.

Samme ordförande, nemligen Lag-Utskottets, yttrade vidare, att kyrkor byggas och underhållas i Skåne, Halland och Blekinge hufvudsakligen af kyrkotionde. Om så är förhållandet, skulle man då kunna vänta, att ridderskapet och adeln, der någon af dem innehar privilegierad jord, skall villigt deltaga med andra fastighetsegare uti ifrågavarande kostnad, emedan det då betyder föga hvem som har skyldigheten. Är sådant deremot icke förhållandet, så är det obilligt att de andra fastighetsegarne skola ensamma bära bördan.

Från hvilken synpunkt man än betraktar frågan, tror jag att man har skäl att önska åstadkommandet af en förändring ju förr dess hellre. Anses det ej ligga en orättvisa deruti att, oaktadt vid afsöndring af jord från ett hemman å den afsöndrade lägenheten skall läggas en årlig afgäld, proportionsvis motsvarande stamhemmanets räntor och öfriga onera, något undantag i fråga om fullgörande af ifrågavarande byggnadsskyldighet ej stadgats för dylik lägenhet; är icke detta en orättvisa, så kan man icke heller påstå, att det ligger någon orättvisa deri, att man genom lagstiftning pålägger säteriegaren en lika börda med öfriga hemmanssegare. Jag tror att man får se bort från vissa små olägenheter, da det gäller en fråga af allmän beskaffenhet. Denna fråga är dock ej af så ofantligt stor betydelse, att den ej kan lösas utan så många om och men. Helt annat är deremot förhållandet, då man talar om sådana frågor, som den om grundskatterna och indelningsverket. Dessa kan man kalla för stora frågor. Och vid deras lösning får man fästa afseende på billighetens fordringar lika mycket som på lagliga skäl. Men i afseende på denna fråga behöfver man ej vara så hjertnupen, att man ej kan komma till rätta med densamma, äfven om dess genomförande skulle förorsaka den ene eller andre större kostnad än eljest. Såsom jag nyss nämnde, önskar jag återremiss under den förutsättning, att man derigenom kan åstadkomma ett efter tidens fordringar ordnad förslag. Man har visserligen sagt, att man ej kommer till någon lösning af frågan, om man ej antager det nu föreliggande förslaget. Detta kan visserligen vara sant, ty det kan hända att Första Kammaren afslår detta förslag på samma grunder, som den förut afslagit ett mera radikalt sådant. Men då stå vi ändock på samma ståndpunkt som förut, och vi må hellre göra det än taga ett steg tillbaka.

Jag förenar mig med dem som yrka återremiss.

Herr August Pettersson: Med anledning af Herr Grefve Sparres yttrande att, beträffande kyrkorna i Skåne, Halland och Blekinge, kyrkotionden skulle vara tillräcklig för deras nybyggnad och underhåll, ber jag att få nämna, att inom Blekinge län finnes ingen

kyrka, som har kyrkotionden att tillgå för nämnda ändamål, utan kommunen måste sammanskjuta de därför erforderliga medel.

Hvad Utskottets hemställan beträffar, så får jag, på de skäl, som herr Ola Andersson och den siste ärade talaren anført, förena mig med dem som yrkat återremiss af Utskottets betänkande.

Angående skyldighet att deltaga i kyrkobyggnad.
(Forts.)

Herr Jonas Andersson: Om än atskilliga anmärkningar mot det föreliggande förslaget skulle kunna göras, så innebär detsamma dock onekligen så många och väsentliga förbättringar, hvarigenom de flesta af de länge öfverklagade oegentligheter och orättvisor skulle kunna undanrödjas. Mig synes det derföre, att förslaget bör af Riksdagen och främst af denna Kammare godkännas, helst som, enligt mitt förmenande, de outhärdade privilegiefrågorna och deras berättigande inom Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän böra kunna utredas och regleras oberoende af antagandet af nu föreslagna reform i öfrigt. Da ifrågavarande adliga och presterliga privilegier, som i detta fall ensamt beröra nyssnämnda provinser, således, enligt min åsigt, både kunna och böra utredas och inskränkas till sina behöriga gränser utan hinder deraf, att Lag-Utskottets nu ifrågavarande förslag antages, så vill det synas mig på samma gång onödigt och obilligt, om alla rikets öfriga provinserns intresse, rörande nu föreslagna reform, skulle göras beroende af den längre eller kortare tid, som kan komma att förflyta innan berörda privilegiefråga nöjaktigt må hinna regleras. Skulle emellertid en återremiss beslutas, så tillåter jag mig uttala den åsigt, att återremissens enda syfte bör vara den, att åstadkomma en något lämpligare ordställning i sista delen uti sjelfva klämman af Utskottets förslag. För tillfället förordar jag dock bifall till förslaget oförändradt.

Herr Bruhn: Jag ber att få återtaga mitt förra yttrande om afslag och i stället förena mig med dem som anhållit om återremiss. Da jag yrkade på afslag, trodde jag nemligen, att Lag-Utskottets tid så nära slutet af riksdagen skulle vara för hårdt anlitad för att Utskottet skulle hafva tillfälle att sysselsätta sig med en närmare utredning af denna fråga, som, enligt mitt förmenande, är ganska invecklad, något som jemväl framgår af den derom förda diskussionen. Men sedan jag nu hört, att de flesta talare, som yttrat sig i frågan, yrkat återremiss, förenar jag mig i detta yrkande.

Medan jag har ordet, vill jag begagna tillfället att bemöta det påståendet, att kyrkotionden i Halland vore så stor, att kyrka deraf kunde nybyggas. Hvad norra Halland beträffar är detta åtminstone icke förhållandet, emedan tionden der är så ringa, att den knappast räcker till bestridande af kostnaderna för torftiga reparationer.

Herr Biesert: Ehuru föreliggande lagförslag icke på långt när utjemnar de orättvisor, som, i afseende på fullgörandet af ifrågavarande byggnadsskyldighet, nu göra sig gällande, vill jag dock icke neka till att samma förslag innebär en ganska stor och väsentlig förbättring. Oaktadt jag således af denna anledning måhända kunnat haft skäl att med ens yrka bifall till Utskottets hemställan, vill jag dock

Angående skyldighet att deltaga i kyrko-byggnad. (Forts.)

icke motsätta mig representanternes från de södra provinserna yrkande om återremiss, i hvilket yrkande jag således ber att få instämma.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen framställde, i enlighet med de meningar som förekommit, propositioner dels på bifall, dels på afslag, dels ock på återremiss samt fann den sistnämnda af dessa propositioner vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef begärd. I anledning deraf och för bestämmande af kontrapositionen upptog Herr Talmannen ånyo de två öfriga yrkandena, af hvilka det på bifall nu förklarades hafva flertalets mening för sig. Men jemväl angående kontrapositionen äskades votering, i följd hvaraf först uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen antager yrkandet om bifall till Utskottets hemställan, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om afslag.

Den votering, som företogs enligt denna proposition, utföll med 84 ja mot 60 nej; och erhöll alltså propositionen för hufvudvoteringen följande lydelse:

Den, som vill, att Lag-Utskottets hemställan i första punkten af utlåtandet N:o 32 återförvisas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit Utskottets hemställan.

I den senare voteringen röstade 92 ledamöter ja och 54 nej; hvar dan Kammaren beslutit enligt ja-propositionen

Punkten 2.

Bifölls.

Punkten 3.

Angående beskattning för folkskoleundervisningens upprätthållande.

Utskottet hade, i anledning af motioner, som Herrar *J. M. Svensson*, *Per Nilsson* i Espö, *A. P. Lind* och *Sven Nilsson* i Efveröd (motionerna N:is 37, 52, 117 och 25) inom denna Kammare afgifvit, äsyftande ändring af gällande stadganden om beskattningen för folkskoleundervisningens upprätthållande, i förevarande punkt tillstyrkt:

att Riksdagen ville för sin del besluta, att 3 § och 5 mom. af 4 § af Kongl. stadgan den 18 Juni 1842 angående folkundervisningen i riket m. m., sådana dessa lagrum lyda, det förra i Kongl. kungörelsen den 29 Maj 1850 och det senare i Kongl. kungörelsen den 29 September 1853, måtte erhålla följande förändrade lydelse:

§ 3. Hvarje skoldistrikt åligger anskaffa och underhålla tjenliga rum för folkskolor, som inom distriktet finnas eller blifva inrättade; beroende det af församlingsboarne sjelfve — — — — skolan.

§ 4 mom. 5. För att bereda tillgång till kostnaderna för skolväsendet bör, der ej andra medel härtil finnas, dels ett årligt bidrag af minst 2 skillingar och högst 16 skillingar banko af hvarje skattskyldig person i församlingen utgöras, dels en afgift af högst 16 skillingar banko årligen erläggas för hvarje barn, som begagnar folkskolan med undantag af dem, som åtnjuta understöd af fattigvården eller hvilkas föräldrar för medellöshet erhålla afkortning å de årliga kronoutskylderna; dock vare det at församlingarne öfverlemnadt att närmare bestämma nämnda bidrag och afgifter. Om dessa icke uppgå till det för skolväsendet erforderliga belopp, skall det åligga församlingarne att det, som brister, sammanskjuta efter de grunder, som gälla för kommunalutskylders utgörande.

Angående beskattnings för folkskoleundervisningens upprätthållande.
(Forts.)

Herr Hjelmin anförde: När nu gällande kommunallagar utarbetades och antogos, utgick man från den grundprincip, att bidragen till kommunens allmänna behof skulle erläggas i proportion af hvars och ens tillgångar. Den kommunala rösträtten, som nu gäller oförändrad, sådan den då bestämdes, rättades efter ofvan nämnda bidrag. Åtskilliga Kongl. bref utkommo under 1860-talet, hvilka jemväl utgingo från nyss omförmälda grundprincip, att de kommunala skattebidragen skulle rätta sig efter den skattskyldiges tillgångar. Nu deremot tyckes man, att döma efter Utskottets förslag, hafva frångått denna princip, under det man på samma gång bibehåller grunden för den kommunala rösträtten oförändrad, så olämplig densamma än numera är. Utskottet föreslår här, att den årliga personliga afgiften till folkskolans behof, som för närvarande utgör minst två och högst sex skillingar banko, skulle förändras till en fix summa af 16 skillingar banko. För min del vill jag icke vara med om en sådan förändring som den att höja den personliga afgiften till folkskolan; åtminstone vill jag till protokollet nedlägga min protest mot ett sådant beslut. Jag tror också, att man med blandade känslor skulle i landsorten mottaga underrättelsen derom att Riksdagen, och speciellt denna Kammare, slagit in på den vägen att höja den personliga folkskoleafgiften, under det man på samma gång icke vill vidtaga någon förändring i den kommunala rösträtten.

Nu säger man, att den föreslagna förhöjningen från 6 till 16 skillingar banko icke gör mer än 31 öre för hvarje person. Ja, detta är sant, men det utgör dock 63 öre för hvarje person som är gift; har han dertill ett barn i skolåldern, så måste han för det samma erlägga en årlig afgift af 16 skillingar banko; följaktligen kommer denna del af hans debetsedel att uppgå till 1 krona 50 öre. Jag yrkar således afslag å denna del af betänkan.

Jag ber att vidare få fästa herrarnes uppmärksamhet derpå, att det för närvarande finnes 1,100 och några tiotal af ambulatoriska folkskolor, uti hvilka barnen varligen gå endast en kort tid af året. Nu föreslår Utskottet, att för denna korta undervisningstid skall erläggas lika stor afgift, som för de barn, som bevista de fasta folkskolorna, hvarest undervisning meddelas hela året. Detta anser jag vara allde-

Angående be-
skattning för
folkskoleunder-
visningens upp-
rätthållande.
(Forts.)

les origtigt. Dessutom är jag af den åsigt, att hela denna termins-
avgift eller särskilda avgift för barn, som gå i folkskolan, bör helt och
hållet försvinna ur lagen liksom den redan på flera ställen är faktiskt
borttagen. Såsom vi veta, har kommunen sjelf rätt att afskaffa denna
avgift, och derföre hafva också de flesta kommuner, som allvarligt
vinnlägga sig om att få en god folkskoleundervisning, redan borttagit
berörda avgift. En lång erfarenhet har lärt mig, att många föräldrar
förebära såsom skäl, hvarföre de uraktlåta att skicka sina barn i sko-
lan, den omständigheten, att de anse sig icke kunna erlægga någon
särskild avgift för barnens skolgång.

Jag yrkar således afslag äfven å denna del af Utskottets förslag
och följaktligen till hela den i fråga varande förändringen af § 4 mom.
5 i nu gällande folkskolestadga.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr talman! Jag hade minst för-
modat, att någon i denna Kammare skulle uppträda och opponera sig
mot Utskottets förevarande förslag. Den, som emellertid gjort det,
måtte icke hafva genomläst utlatandet ända till slutet; ty, om han det
gjort, skulle han hafva funnit, att Utskottet, i fråga om de avgifter,
hvaröfver han så mycket klagat, föreslagit, att de icke skola erläggas
för de barn, hvilka åtnjuta fattigunderstöd, eller af dem, som äro min-
dre bemedlade, hvilka kommunen sjelf eger rätt att befria från afgif-
ternas erläggande. Något klander mot Utskottets förslag kan och bör
således icke komma från den sidan. Jag kan icke annat än på det
allvarligaste yrka bifall till Utskottets förslag.

Herrar *Samuel Johnson* och *Magnus Svensson* förenade sig med
Herr Per Nilsson.

Herr Lyth: Jag är till en del förekommen af den siste talaren
och behöfver således icke i den delen svar på Herr Hjelm's anmärk-
ningar mot Utskottets förslag. På en af dem vill jag dock svara,
nemligen hans påstående att det vore så obilligt att höja den personala
folkskoleavgiften från 19 till 50 öre. Men han tycktes dervid glömma
bort, att, enligt Utskottets förslag, hvarje mantalsskrifven person ge-
nom detta förslag befrias från skyldigheten att deltaga i byggandet
af skolhus, hvilken fördel väl torde motsvara eller ersätta den lilla
förhöjningen i den personala avgiften, som af Utskottet föreslagits.
Jag tror således icke, att något afseende bör fästas vid de anmärk-
ningar, som af den förste talaren blifvit gjorda mot Utskottets förslag,
till hvilket jag yrkar bifall.

Herr Nils Pettersson: Det kan vara öfverflödigt att svara
på den första talarens anmärkningar. Jag vill endast yrka bifall
till Utskottets förslag och tillika uttrycka min förvåning öfver,
att han kunnat ifrågasätta, att Utskottet, på samma gång det afgifvit
detta förslag, äfven skulle hafva föreslagit en förändring i den kom-
munala rösträtten. Någon fråga om ändring i denna rösträtt har icke
i de här afhandlade motionerna blifvit väckt och hör således icke hit.
Jag yrkar, som sagdt är, bifall till Utskottets förslag.

Herr Åke Andersson: Jag trodde icke att någon diskussion i denna fråga skulle uppstå, men då så har skett, vill jag gifva min åsigt tillkänna och helt enkelt yrka bifall till Utskottets förslag.

*Angående be-
skattning för
folkskoleunder-
visningens upp-
rätthållande.
(Forts.)*

Sedan öfverläggningen förklarats slutad och propositioner blifvit framställda enligt de gjorda yrkandena, biföll Kammarén Utskottets förslag.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:
Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 62, i anledning af väckta förslag, dels om beviljande af anslag till statens jernvägsbyggnader och dels om anvisande af statsbidrag till enskilda jernvägsanläggningar; och

N:o 63, angående begärdt låneunderstöd åt Helsingborg—Hessleholms jernvägsaktiebolag; samt

Lag-Utskottets utlåtande:

N:o 33, i anledning af väckt förslag att Kongl. Förordningen den 16 Juni 1875, angående ändring af 20 kap. 1, 2 och 16 §§ samt 24 kap. 3 och 4 §§ strafflagen, må endast i viss mån tillämpas i lappmarken.

Dessa ärenden skulle sättas främst å den föredragningslista, som för nästa sammanträde komme att upprättas.

§ 5.

Justerades protokollsutdrag för detta sammanträde.

Kammaréns ledamöter atskildes kl. $\frac{1}{4}$ 11 e. m.

In fidem
Gustaf Westdal.